

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДВНЗ „ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ”
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МОДЕЛЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ
ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ
ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

**«КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД
У ГУМАНІТАРНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ»**

МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

(Тернопіль, 11-12 грудня 2018 р.)

Тернопіль
Вектор
2018

Редакційна колегія:

Корда Михайло Михайлович – ректор ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України», заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор

Шульгай Аркадій Гаврилович – проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України», доктор медичних наук, професор

Кліщ Іван Миколайович – проректор з наукової роботи ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України», заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор

Мельничук Ірина Миколаївна – завідувач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України», доктор педагогічних наук, професор

Відповідальна за випуск: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»
О. М. Христенко

*Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту
моделювання та аналізу патологічних процесів
(протокол № 2 від 23.10.2018 р.)*

Компетентнісний підхід у гуманітарній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі: матеріали регіон. наук.- практик. конф., Тернопіль, 11-12 груд. 2018 р. Тернопіль: Вектор, 2018. 92 с.

У збірнику представлено результати наукових розвідок з проблематики компетентнісного підходу в освіті, особливостей його впровадження у процесі професійної, гуманітарної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. Різноманітні теоретичні та практичні аспекти застосування компетентнісного підходу на заняттях із суспільних, гуманітарних та медичних дисциплін відображають науково-педагогічний досвід викладачів, науковців із низки ЗВО України й можуть бути цікавими для студентів, аспірантів, педагогів та всіх, хто цікавиться питаннями розвитку сучасної медичної освіти.

*Автори несуть відповідальність за наукову вірогідність і коректність
уміщених у збірнику матеріалів.*

ЗМІСТ

<i>Алексєєв Олександр Олексійович</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	8
<i>Бондаренко Сергій Васильович</i> КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ».....	9
<i>Бочкарнікова Олена Василівна, Ваврищук Аліна Едуардівна, Шкуропат Вікторія Володимирівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ	10
<i>Вадзюк Степан Несторович, Сопіга Михайло Олександрович</i> ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	12
<i>Варава Олена Борисівна</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ СЕРЕДНЬОЇ ЛАНКИ.....	13
<i>Горбатюк Роман Михайлович</i> КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	15
<i>Грудіновкер Ганна Олександрівна</i> ЯК ФОРМУВАТИ ТА РОЗВИВАТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ОСОБИСТІСТЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	17
<i>Гуменна Надія Володимирівна</i> ПРО ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	18
<i>Гуменна Надія Володимирівна, Майка Наталія Володимирівна</i> ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	21
<i>Гутор Наталія Степанівна</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ	23
<i>Демянчук Михайло Ростиславович</i> ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У КОЛЕДЖАХ.....	25

<i>Дроздова Ірина Петрівна, Язвінська Вікторія</i> УПЛИВ МОТИВАЦІЇ ТА ЕМОЦІЙ НА НАВЧАННЯ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ І ТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ	27
<i>Завгородня Тетяна Костянтинівна</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ І МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ	29
<i>Захарчин Наталія Геннадіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН.....	32
<i>Зорочкіна Тетяна Сергіївна</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	33
<i>Кадобний Тарас Богданович</i> ФІЛОСОФІЯ ЄДНОСТІ МОВИ ТА МИСЛЕННЯ	35
<i>Калинюк Наталя Миколаївна</i> ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ ЯК ЗАСОБИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	36
<i>Кобилянський Олександр Володимирович, Заюков Іван Вікторович</i> ФОРМУВАННЯ У МАГІСТРІВ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	38
<i>Козак Христина Ігорівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ, ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ І ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР	41
<i>Корильчук Неоніла Іванівна</i> ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ЛІКАРЯ У СПІЛКУВАННІ З ПАЦІЄНТОМ, ХВОРИМ НА ОЖИРІННЯ.....	43
<i>Кравчук Лариса Олександрівна</i> КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ – ІНТЕЛЕКТ І МОРАЛЬ	45
<i>Кравчук Леонід Васильович</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В ПЕРІОД ВЕРЕСЕНЬ 1939 – ЧЕРВЕНЬ 1941 рр.	46

<i>Кравчук Олена Ростиславівна</i> ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У РЕЗУЛЬТАТІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»	48
<i>Кремінська Людмила Миколаївна</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН.....	49
<i>Криськов Андрій Анатолійович</i> ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ ПОДІЙ НАПЕРЕДОДНІ РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ЗІТКНЕННЯ 1939-1941 РР.	50
<i>Кульчицька Тетяна Володимирівна, Кульчицька Софія Віталіївна</i> ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ	53
<i>Кульчицький Віталій Йосипович</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ	54
<i>Кучер Світлана Леонідівна</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ МІЖПРЕДМЕТНОГО ПІДХОДУ	55
<i>Маланчук Лариса Михайлівна, Мартинюк Вікторія Миколаївна, Маланчин Ірина Миколаївна</i> СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ»	58
<i>Маишталір Андрій Іванович, Романець Людмила Миколаївна</i> СКРАЙБІНГ– ОДИН ІЗ СПОСОБІВ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	60
<i>Мельничук Ірина Миколаївна</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	61
<i>Назарук Віктор Львович</i> ВПЛИВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ РЕАБІЛІТОЛОГІВ	63

Нахаєва Ярина Михайлівна ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	65
Нестеренко Наталя В'ячеславівна ВИКОРИСТАННЯ АУДІО ТА ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ВНЗ	67
Орос Ільдико Імрїївна ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У 80-90-х рр. ХХ ст.....	69
Петришин Людмила Йосипівна КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ....	72
Пилипишин Олег Іванович ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	74
Покотило Олег Степанович ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В РОЗУМІННІ І ВИВЧЕННІ КОМУНІСТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ ХХ ст.....	75
Починюк Юлія Мирославівна ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ГУМАНІТАРНІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЛІКАРЯ.....	76
Ременяк Олеся Василівна ДІЛОВА ГРА ЯК ЧИННИК ІНТЕРАКТИВНОГО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ.....	78
Федонюк Лариса Ярославівна МЕТОДОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА БІОЛОГІЯ»	80
Хоміцький Микола Євгенович ВИКОРИСТАННЯ КЛІНІКО-ЕТОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ПСИХІЧНОГО/ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПАЦІЄНТА ЯК СКЛАДОВА КЛІНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	81

<i>Хоміцький Микола Євгенович</i>	
КЛІНІКО-ЕТОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЗИ ПРИ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІЙ ПОВЕДІНЦІ ПАЦІЄНТІВ З ШИЗОАФЕКТИВНИМ РОЗЛАДОМ	82
<i>Христенко Ольга Мирославівна</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ»ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕО РІЇ ДО ПРАКТИКИ».....	84
<i>Шептицька Любов Богданівна</i>	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «МОЗКОВОГО ШТУРМУ» У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	85
<i>Шостко Алла Веніамінівна</i>	
ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	86
<i>Шукатка Оксана Василівна</i>	
СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ	89

*Алексєєв Олександр Олексійович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
спорту і спортивних ігор факультету фізичної культури,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту акцентовано увагу на проблемі погіршення стану здоров'я молодого покоління. Зазначено, що важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини є фізична культура.

Основні напрями навчання фізичної культури молоді закріплено в Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір», у Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» та ін.

Особливої значущості набуває вирішення проблеми створення належних умов для занять фізичною культурою і спортом, починаючи ще з дитячого віку. Основну роль у цьому аспекті відіграють учителі фізичної культури (ФК), покликані сприяти організації здорового способу життя школярів. Тому сучасні науковці визначають основні віхи наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів ФК у закладах вищої освіти.

Так, у наукових розвідках сучасних дослідників обґрунтовуються методичні аспекти вирішення таких проблем:

– підготовка компетентних учителів ФК до різних видів діяльності: компетентно-ігрової (О. Свєртнєв), позакласної оздоровчо-виховної (Л. Ареф'єва, Є. Захаріна), фізкультурно-оздоровчої (Н. Денисенко, Л. Іванова);

– осучаснення професійної підготовки студентів шляхом урахування в роботі вчителя ФК можливостей розв'язання педагогічних ситуацій і задач (Р. Карпюк, Ю. Кравченко), застосування інформаційних технологій (Г. Генсерук, Р. Клопов), валеологічного (О. Адєєва, М. Гончаренко) та патріотичного виховання учнів (А. Леоненко), національних засобів

фізичного виховання (О. Притула) з метою формування здорового способу життя підлітків (Н. Крутогорська, В. Пристинський, І. Шаповалова) та попередження у них шкідливих звичок (О. Турчак).

Однак глобальність окреслених проблем та потреба в удосконаленні професійної підготовки майбутніх учителів ФК відповідно до вимог сучасності залишають ще багато невикористаних можливостей для викладачів на предмет оновлення процесу навчання студентів спеціальності «Вчитель фізичної культури». Особливої значущості потребує вирішення проблеми врахування вчителями фізичної культури прогресивного фізичного й інтелектуального особистісного розвитку і стану здоров'я кожного школяра. Відтак суттєвого оновлення потребує зміст уроків фізичної культури згідно з вимогами розвитку сучасного суспільства, що зумовлює вдосконалення теорії та методики професійної підготовки майбутніх учителів ФК.

*Бондаренко Сергій Васильович,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Входження України в європейське співтовариство вимагає відповідати європейським стандартам якісної сучасної освіти. Україна як європейська держава зацікавлена у високому освітньому рівні своїх громадян і дбає про їх навчання та здобуття диплому про середню та вищу освіту.

«Історія України та української культури» як навчальна дисципліна спрямована на розуміння і сприйняття української ідеї, сприяння розбудові державної незалежності, засвоєння національних цінностей: української культури, мови, прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті, військово-патріотичного виховання [1].

Під час проведення семінарських занять студенти ознайомлюються із матеріалами підготовки до семінарського заняття, проводять обговорення з викладачем теоретичних питань з історії України та української культури, а також проводять паралелі між історичним минулим та сучасними подіями в Україні, використовуючи ілюстрації відомих історичних осіб.

Отже, компетентнісний підхід до навчання, орієнтація освіти на результат потребує нової практики навчання, і ґрунтовних теоретичних напрацювань, і нових критеріїв для розроблення засобів навчання, насамперед методичних посібників і рекомендацій для викладачів.

Список використаних джерел

1. Навчальна програма «Історія України (програма навчальної дисципліни)» для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації: Спеціальність: 7.110106 «Стоматологія» / За ред. проф. В. А. Качкана. Київ, 2010. 20 с.

*Бочкарнікова Олена Василівна,
Ваврищук Аліна Едуардівна,
Шкуронат Вікторія Володимирівна,
викладачі,
Комунальний заклад «Бериславський медичний коледж»
Херсонської обласної ради*

ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ

Євроінтеграція української медицини веде за собою ряд змін в сталій системі надання допомоги. Внаслідок високих темпів розвитку медичної реформи виникає потреба до підвищення рівня компетентності молодшого медичного персоналу. Питання компетентності наразі підлягає багатьом обговоренням та пошукам найбільш ефективної системи навчання фахівців. Досягнення цих вимог ставить перед вищими навчальними закладами завдання створення безперервної системи освіти з використанням актуальних методів навчання, до яких відносять симуляційне навчання.

Формування компетентності медичних сестер залежить від створення неперервної сестринської освіти, рівня матеріально-технічної бази навчального закладу, якості навчальних програм клінічних дисциплін, практичної роботи медичних сестер та фельдшерів, а також самовдосконалення медичних працівників. Симуляція в медичній освіті — це сучасна технологія навчання та оцінки практичних навичок, умінь і знань, заснована на реалістичному моделюванні, імітації клінічної ситуації чи окремо взятої фізіологічної системи, для чого можуть використовуватися біологічні, механічні, електронні та віртуальні (комп'ютерні) моделі [1]. Ця технологія стає основним засобом

формування професійно-комунікативних умінь в умовах штучно створеного середовища професійного спілкування. Її специфіка полягає в імітуванні реально існуючої системи шляхом створення спеціальних моделей, у яких відтворюються принципи організації та функціонування цієї системи [2].

З метою визначення ефективності використання даного методу нами було проведено експериментальне дослідження на базі комунального закладу «Бериславський медичний коледж» Херсонської обласної ради. Під час дослідження нами протягом року було використано методи компетентія ми навчання під час проведення практичних занять з дисциплін «Основи медсестринства» та «Догляд за хворими та медична компетентія ми техніка». Перелік методів включав в себе: відтворення певних маніпуляцій на манекенах, клінічних муляжах; проведення майстер – класів на консультативних заняттях; безпосередньо практична робота з пацієнтами під час навчальних практик під керівництвом викладача.

По завершенню дисциплін студентам було запропоновано пройти опитувальник, в якому містилися питання з виявлення ефективності проведення навчальних методів. Згідно питань, студенти порівнювали ефективність даних занять з іншими дисциплінами, які викладалися згідно стандартних вимог. Результати були такими:

– 20% респондентів вказали, що головною перевагою компетентія ми навчання було можливість багаторазового відтворення навички, що давало можливість доведення її до автоматичного виконання;

– 17% виявили, після використання даних методів під час перших разів проведення відпрацьованих маніпуляцій на пацієнтах у них не виникало стресових станів, в порівнянні з маніпуляціями, розглянутими самостійно;

– 56% студентів визначили, що робота з клінічними муляжами та манекенами виключає ризик виникнення ятрогенії при контакті з пацієнтами;

– 87% погодилися з твердженням, що отриманий практичний досвід на заняттях знижує частку ризику для пацієнтів, при роботі з ними.

Підсумком дослідження стало те, що 97% студентів вважають, що використання компетентія ми навчання покращило рівень їх засвоєння матеріалу на занятті, та визнали ефективність використання даного методу. Симуляційне навчання – це крок до створення нової, механізованої системи викладання практичного матеріалу. Доведення практичних навичок студентів до автоматизму – є запорукою високої професійної компетентності студентів по закінченню вищих навчальних закладів, що може забезпечуватися шляхом використання даної системи навчання.

Список використаних джерел

1. Симуляционное обучение в медицине / Под ред. проф. Свистунова А.А./ Составитель Горшков М.Д. М.: Изд-во Первого МГМУ им. И.М. Сеченова, 2013. 288 с.

2. Створення симуляційного центру: засади та керівні настанови. Досвід Програми «Здоров'я матері та дитини»: посіб. К.:Вістка, 2015. 56 с.

Вадзюк Степан Несторович,
*доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки;*

Сопіга Михайло Олександрович,
*кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки
вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Впровадження компетентнісного підходу тісно пов'язане з низкою проблем, які потребують додаткової розробки. Перш за все, слід знайти відповідь на питання: що дасть інтегрування компетентнісного підходу в систему освіти, в чому полягають плюси і мінуси його впровадження? Безсумнівним плюсом є те, що впровадження компетентнісного підходу у вітчизняну систему освіти дозволить значною мірою реалізувати особистісно-орієнтований, діяльнісний і практико-орієнтований підходи в освітньому процесі. Друга проблема пов'язана з недостатньою розробленістю понятійного апарату, що створює значні труднощі при визначенні переліку компетенцій. Третя проблема полягає у визначенні співвідношення «академічних» знань і компетентностей. Цілком очевидно, що основу будь-якої компетентності складають знання, які здатні застосовуватися в різних ситуаціях.

Четверта проблема пов'язана з розробкою системи оцінювання компетентності. П'ята проблема – визначення ієрархії і складу компетенцій: у кожному конкретному навчальному предметі пропонувалися свої варіанти компетенцій, часто не узгоджені навіть по циклах близьких між собою навчальних курсів [1, с. 18]. Остання, шоста проблема, полягає в необхідності розробки нового змісту та методики викладання навчальних курсів з урахуванням впровадження в освітній процес компетентнісного підходу.

Впровадження компетентнісного підходу пов'язане з рядом проблем, ігнорування яких призведе до втрати його позитивного значення.

Список використаних джерел

1. Іванова Т. Компетентнісний підхід до розробки стандартів для 11-річної школи: аналіз, проблеми, висновки. *Стандарти і моніторинг в освіті*. 2004. № 1. С.16-20.

*Варава Олена Борисівна,
викладач репродуктивного здоров'я та планування сім'ї,
кафедра педіатрії, акушерства та гінекології,
ВНЗ «Київський медичний коледж ім. П.І. Гаврося»*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ СЕРЕДНЬОЇ ЛАНКИ

Розглядаючи проблеми формування професійної компетентності студентів медичного коледжу, необхідно відзначити, що нині у сфері освіти найяскравіше виявляється позиція суб'єктивної значущості особистості, суть якої полягає в розкритті індивідуального внутрішнього потенціалу, резервів розвитку, особистісного досвіду й активних діяльнісних начал [1, с. 197]. Нині, коли особливої актуальності набуває компетентнісний підхід в освіті, професійні якості майбутніх фахівців розглядаються в новому аспекті. Компетентнісний підхід поєднує в єдине ціле освітній процес і його осмислення, в межах якого відбувається становлення особистісної позиції майбутнього працівника, його ставлення до предмета власної діяльності. Основна ідея окресленого підходу полягає в тому, що основним результатом освіти є не окремі знання, вміння та навички, а здатність і готовність випускника до ефективної та продуктивної діяльності в різних соціально значущих ситуаціях, до саморозвитку, самоосвіти і самореалізації, взаємодії на основі принципів гуманізації. Для успішного вирішення професійно зорієнтованих завдань майбутні медичні працівники повинні вміти аналізувати реальну ситуацію, знаходити оптимальні шляхи її вирішення, володіти навичками роботи з різними джерелами інформації [3, с. 176].

Професійній компетентності властива повна реалізація здібностей та цінностей людини як професіонала, виявлення і розвиток своїх можливостей. Формування професійної компетентності є свідомим, цілеспрямованим процесом розкриття особистості, її активності й індивідуальності, реалізації зусиль, розвиток особистісних і професійних

якостей в обраній професії. Процес формування професійної компетентності – це багатофакторне явище, що впливає на подальше особистісне і професійне становлення студента. Ціннісна сфера особистості є основою, яка визначає значущість професійної компетентності як для особистості, так і для суспільства в цілому. Йдеться про професійну компетентність як феномен успішного самовизначення і самореалізації в орієнтації на професійну діяльність.

Орієнтація суб'єкта на особистісно-професійний розвиток висуває завдання щодо створення умов, спрямованих на активізацію самопізнання, зміну ставлення особистості до власних досягнень, перехід від пасивно-споглядальної позиції до активно-творчої [2, с. 14]. Якщо розглядати компетентність глобально, то в таких умовах на перший план виступає результативний аспект як сукупність досягнень у професійній діяльності.

Таким чином, професійна компетентність медичного працівника середньої ланки необхідна на різних етапах лікувального процесу та є інтегральною якістю особистості, що характеризується готовністю до виконання професійно-орієнтованих завдань різного рівня складності і виявляється в толерантності, професійній емпатії, стресостійкості, милосерді, сприяє полегшенню страждань і відновлення здоров'я пацієнта.

Список використаних джерел

1. Гордійчук С. В., Леонченко Н. П. Європейський та український досвід підготовки кадрів для медсестринства. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер.: Педагогіка*. 2011. № 4. С. 195–200.

2. Шарлович З. П. Формування професійно-педагогічної компетентності сімейної медичної сестри через розвиток і виховання особистості. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія*. 2012. Вип. 37 (1). С. 157–163.

3. Donahue M. P. *Nursing: the finest art, an illustrated history*. St Louis: CV Mosby, 2010. 390 p.

*Горбатюк Роман Михайлович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри машинознавства і транспорту,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

КОМПЕТЕНТІСТНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Підвищення якості професійної підготовки фахівців є однією з ключових проблем вищої школи і пріоритетним напрямом державної політики України в галузі освіти. На сучасному етапі розвитку суспільства професійна підготовка розглядається як процес виховання особистості, що усвідомлює своє місце в соціумі, є здатною до самовизначення, саморозвитку і творчої діяльності. Інтегративним показником якості підготовки студентів є їх професійна компетентність, яка визначається не через суму знань і вмінь, а характеризує вміння людини мобілізувати в конкретній ситуації отримані знання і досвід.

У зв'язку з динамічним розвитком інформаційного суспільства професійна діяльність молодого фахівця не є визначеною на період трудової діяльності, а навпаки, передбачає необхідність неперервної освіти, готовність до підвищення професійної компетентності. Здатність адаптуватися до змінних умов і сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є особливо актуальною в сучасних умовах.

Формування професійної компетентності розглядається дослідниками і практиками вищої школи як основний напрям удосконалення підготовки студентів у закладах вищої освіти. Досліджуючи значення, суть і зміст професійної компетентності майбутніх фахівців в галузі комп'ютерних технологій розкриємо специфіку їх професійної діяльності.

Зміст професійної діяльності має поліфункціональний характер, а його результати визначаються рівнем професійної підготовки. Специфіка діяльності майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій характеризується значною інтелектуальною напруженістю, пов'язаною з інформаційним перевантаженням, підвищеним ступенем чутливості нервової системи під час роботи з комп'ютерною технікою, високою координацією зорового аналізатора, здатністю оперативно перемикати увагу з одного об'єкта на інший та діяти в нестандартних ситуаціях.

Професійна компетентність майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій передбачає формування специфічних видів компетентності. Визнаючи цінність досліджень з проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій, вважаємо за необхідне виокремити інтерпретаційну компетентність. Вона повинна

бути сформована в студентів під час підготовки у ЗВО з метою ефективного виконання професійної діяльності.

Проблема формування інтерпретаційної компетентності у майбутніх фахівців в галузі комп'ютерних технологій не є випадковою. Практика показує, що випускники ЗВО, із-за відсутності достатнього досвіду роботи, не можуть на належному рівні виконувати функціональні обов'язки. За результатами проведеного емпіричного дослідження важливість формування інтерпретаційних умінь і навичок для майбутньої професійної діяльності усвідомлює понад 76 % молодих фахівців. Необхідність систематизації цілеспрямованої роботи в цьому напрямку відмітило 81 % науково-педагогічних працівників. Це підтверджує складність процесу формування інтерпретаційної компетентності у студентів, оскільки вона не має чіткої регламентації, а в її основі є такі складні розумові процеси – аналіз і прогнозування. Тому важливою атрибутивною характеристикою є комунікативна взаємодія, реалізація якої завжди пов'язана з проявом людського чинника.

Виділимо загальні і найбільш суттєві характеристики інтерпретації як когнітивної процедури, реалізація якої супроводжує професійну діяльність майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій. Статус інтерпретації полягає в тому, що вона забезпечує приріст знань і є засобом набуття нових знань. Інтерпретаційну діяльність майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій трактуємо як вид діяльності, враховуючи інтелектуальну напруженість, підвищений ступінь чутливості нервової системи та ом. З огляду на це, акцентуємо увагу на професійній підготовці таких фахівців в умовах інформатизації педагогічного ЗВО, де значення інтерпретації проявляється найбільш гостро. Враховуючи поліфункціональний характер підготовки майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій їх інтерпретаційна діяльність включає такі етапи: ідентифікація проблеми, диверсифікаційне прогнозування її рішення, вибір і верифікація рішення, формалізація і транспортування рішень, моніторинг результатів.

Дотримання зазначених етапів інтерпретаційної діяльності потребує цілеспрямованої професійної підготовки, оскільки фахівець повинен володіти інтерпретаційною компетентністю. Інтерпретаційну компетентність майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій розуміємо як складову його професійної компетентності, що забезпечує реалізацію інтерпретаційної діяльності в умовах інформатизації різних закладів освіти. Компетентнісний підхід є методологічною основою підготовки майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних технологій. Його реалізація потребує застосування нових методів викладання, навчання та оцінювання освітнього процесу і технологій управління його якістю. Розглядаємо його як один із основних механізмів підвищення мотивації

студентів для отримання якісної вищої освіти, прискорення їх соціального і професійного становлення. В основі відбору і конструювання методів навчання доміантною є структура відповідних компетенцій майбутнього фахівця. Вагомою перевагою компетентнісного підходу є те, що він забезпечує гнучкість освітнього процесу і зберігає автономію структури навчального плану.

Таким чином, професійна компетентність визначає здатність молодого фахівця вирішувати типові професійні завдання, а також проблеми, що виникають в реальних ситуаціях його педагогічної діяльності як викладача, з використанням знань і професійного досвіду. Вона забезпечує формування у студентів низки ключових, базових і спеціальних компетентностей, які відображають специфіку майбутньої професійної діяльності.

*Грудіновкер Ганна Олександрівна,
викладач, кафедри іноземних мов,
Одеський національний медичний університет*

ЯК ФОРМУВАТИ ТА РОЗВИВАТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ОСОБИСТІТЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Характерною рисою сьогоденного життя України є рішучий та наполегливий намір її юного покоління стати повноправними членами європейського та світового простору, активними учасниками у вирішенні економічних, політичних, наукових та технічних питань міжнародного рівня, носіями високої національної культури і моральних цінностей.

Для встановлення світового іміджу України суспільство потребує молодих інтелектуалів, здібних до навчання, всебічно розвинених, компетент аналітично та логічно-послідовно.

Вважаємо, що процес вивчення іноземної мови містить багатогранні можливості, щоб стати однією із суттєвих складових ланок виховання, становлення та розвитку креативної особистості. В першу чергу, робота з студентами повинна бути творчою, пошуковою та цікавою.

На наш погляд, дієздатним та результативним шляхом формування інтелекту можуть стати:

- робота з ідіоматичними виразами (match the definitions to the idioms),
- ігрове опрацювання розуміння прислів'їв, приказок, образних порівнянь (broken proverbs, the odd proverb, the English comparisons and Ukrainian ones),
- самостійний відбір та аргументація фактів для розгляду тем наукової проблематики та країнознавчого змісту,

– використання речень, що допомагають зрозуміти значення фразових дієслів без словника.

Такі завдання примушують студентів зосереджувати волю, енергію та увагу у вивченні конкретного питання, концентрувати думку на недостатньо вивчених питаннях, тлумачити, зіставляти та аналізувати інформацію, тим самим розвиваючи логічне мислення, відшукувати логічні зв'язки між членами речення та частинами тексту.

Крім того, що наведені форми роботи сприяють більш стійкому та осмисленому запам'ятовуванню корисних лексичних і граматичних структур, розвивають навички студентів орієнтуватися у потоці інформації, не можна недооцінювати також їх виховне значення.

*Гуменна Надія Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ПРО ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Дослідження зарубіжних та українських науковців вказують на відсутність єдиного загальноприйнятого визначення «професійної компетентності», а тому жодне трактування цього поняття не може бути вичерпним. І все ж, не дивлячись на різноманіття підходів до змістовного наповнення професійної компетентності, перш ніж говорити про будь-які її особливості, необхідно визначитись у розумінні цього феномену.

Відповідно до визначення Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) компетентність (англ. competence) – це «спроможність успішно відповідати на потреби або успішно виконувати завдання» [1, с. 3]. Закон України «Про вищу освіту» трактує компетентність як «...динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти».

Досліджуючи професійну компетентність, А. Маркова розуміє її як поєднання здатності та готовності індивіда до професійної діяльності [2, с.31]. Схожою є думка Г.Балла, який визначає професійну компетентність як володіння системою знань, умінь та навичок, достатньою для успішного розв'язання того кола трудових завдань, яке

відповідає поточним і передбачуваним на найближче майбутнє функціональним обов'язкам працівника [3, с. 21].

Водночас, більшість науковців наголошують на тому, що професійна компетентність – це не лише здатність виконувати трудові функції, а можливість досягти високих результатів у певній професійній діяльності. Компетентність є здатністю особистості виконувати професійну діяльність на найвищому рівні майстерності. Зокрема Н. Кузьміна вказує на здатність «...здійснювати свою діяльність на рівні сучасних вимог науки і техніки» [4, с. 48], а І. Лебедев наголошує на здатності діяти в ситуації невизначеності, працювати в команді та навчатися [5].

Розглядаючи професійну компетентність з точки зору системного підходу, Т. Браже до її складу включає не лише знання та уміння, але й мотиви діяльності фахівця, стиль його взаємовідносин з людьми, загальну культуру, здатність до розвитку творчого потенціалу, професійно значущі якості особистості [6, с. 70]. Г. Лежніна також вважає, що фахівець, який отримав певну кваліфікацію, може отримати професійну компетентність лише у тому разі, якщо його професійне навчання включало, окрім придбання навиків і умінь, формування духовних якостей і установок, що дозволяють йому перейти до активної самостійної професійної ролі [7, с. 28].

І. Радзієвська, досліджуючи професійну компетентність майбутніх медичних фахівців, дійшла до висновку, що це «...інтегративне багатокomпонентне явище, показник професіоналізму та майстерності медичного працівника. В її структурі інваріативним компонентом виступає знання, як базова медична освіта, на основі якого формується професійна компетентність. Також професійна компетентність майбутнього медичного фахівця, в першу чергу, формується на основі практичної діяльності. Це виконання практичних умінь і навичок, доведене до автоматизму» [8, с. 7].

Проаналізувавши вищенаведені підходи до визначення професійної компетентності та визначивши раціональність і доцільність кожного з них, ми робимо висновок, що професійна компетентність – це, насамперед, інтегративне поняття, воно ситуативне, відкрите для змін і є певним орієнтиром, який допомагає адекватніше діяти у ситуації, що постійно змінюється. Крім того, практично усі перелічені підходи зводяться до того, що поняття «професійна компетентність» відображає єдність теоретичної та практичної готовності фахівця до здійснення професійної діяльності і характеризує його професіоналізм.

Отже, професійну компетентність майбутнього медичного працівника видається можливим трактувати як інтегративну характеристику, яка визначається сукупністю професійних та особистих якостей, є поєднанням теоретичних знань, практичних умінь та навичок, необхідних для

успішного вирішення професійних завдань різного рівня складності, із застосуванням сучасних технологій та методів, а також соціально-моральні орієнтири майбутнього медика. Професійна компетентність є вагомим чинником, який дозволяє випускнику адекватно інтегруватися у соціальний простір і, займаючись діяльністю певного виду, спрямувати свій вплив на навколишнє природне, соціальне середовище та різноманітні суспільні відносини.

Список використаних джерел

1. Антонюк Л. Л., Василькова Н. В., Ільницький Д. О. та ін. *Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід*. К. : КНЕУ, 2016. 61 с.
2. Маркова А.К. Психология профессионализма. М. 1996. 308 с.
3. Балл Г. О. Психолого-педагогічні засади гуманізації освіти. *Освіта і управління*. 1997. Т. 1. Ч. 2. С. 21-36.
4. Кузьмина Н. В. Проблемы профессиональной подготовки специалистов в вузах. *Проблемы отбора и профессиональной подготовки специалистов в вузах*. 1970. С. 47-61.
5. Лебедев О. Е. *Цели и результаты школьного образования* : метод. рек. / О. Е. Лебедев, Н. И. Неупокоева. СПб.: СПГУПМ, 2001. 51 с.
6. Браже Т. Г. Из опыта развития общей культуры учителя. *Педагогика*. 1993. № 2. С. 70-75.
7. Лежнина Г. В. Профессиональная компетентность в образовательном процес се медицинского училища. *Среднее профессиональное образование*. 2007. № 10. С. 28-29.
8. Радзієвська І. В. Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх медичних фахівців. *Science Rise: Pedagogical Education*. 2017. №2 (10). С. 4-8.

Гуменна Надія Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»;

Майка Наталія Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу,
Тернопільський національний економічний університет

ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Студентство займає особливе місце у соціальній структурі суспільства. Студентська молодь вирізняється високим рівнем прагнення до особистісно професійного самоствердження, творчим потенціалом, активним зацікавленням у практичній участі в соціальних перетвореннях України, власним ставленням до різних сторін суспільного життя країни, власними соціальними орієнтирами. Без перебільшення можна стверджувати, що студентство є кращою частиною української молоді і в недалекому майбутньому виступить визначаючою силою соціально політичного, економічного та культурного розвитку України. Але не потрібно забувати, що студентство – це частина молоді, яку все ж таки необхідно виховувати.

Сьогодні ми дуже часто зустрічаємо ситуацію, коли сучасний фахівець, отримавши вищу освіту, в реальному житті стикається з багатьма проблемами гуманітарного спрямування. За відсутності достатніх знань, навичок та умінь у цій сфері окремі фахівці виявляються неспроможними вирішити і суто професійні завдання. Людський фактор набув величезного значення. Тому й надалі гуманітаризація та гуманізація вищої освіти залишається актуальним завданням.

Виховання студентів – справа всього педагогічного колективу, який повинен створити соціокультурне середовище, цілісний, гуманістично насичений виховний простір у закладі вищої освіти, вдосконалювати позанавчальну виховну діяльність.

Виконання обов'язків куратора студентської навчальної групи є однією із основних форм виховання у вищій школі. Метою роботи кураторів є: формування у студентів соціально активної громадянської позиції, розвиток їх загальної культури, професійних трудових навичок, сприяння підвищенню якості навчального та виховного процесу.

Професорсько-викладацький колектив вишу повинен створити оптимальні психологічно педагогічні умови для організації виховного процесу. До них, зокрема, належать наступні: органічне впровадження виховної діяльності, певних заходів у процес професійного становлення студентів; створення атмосфери справжньої та постійної турботи про студентів, їх соціально-педагогічної підтримки; формування планів виховної діяльності та проведення заходів на підставі вивчення інтересів студентів; орієнтація змісту та форми позааудиторної роботи із студентами на активність та дієвість самих студентів, на вияв ними самостійності у організації і проведенні заходів; використання у виховній діяльності позитивного впливу найбільш активних, цілеспрямованих, здібних та успішних студентів на своїх однокурсників; формування установки на органічність, престижність та почесність участі студента у позааудиторному житті вишу (культурному, спортивному, науковому тощо).

Поряд із виховним впливом змісту освіти за наявності сприятливих психологічно педагогічних умов для організації виховної роботи пріоритетне значення має приклад самого викладача. Безперечно, викладачі закладів вищої освіти повинні бути зразком для наслідування. Ввічливість, педантичність, культура мовлення, вимогливість, толерантність, послідовність, справедливість – це перелік обов'язкових вимог до викладача, який, звичайно, не є вичерпним. Погоджуємось із думкою видатного педагога К. Д. Ушинського, що «у вихованні все повинно базуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, хоч би як хитро він був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання» [1; с. 134]. Тож професіоналізм викладача необхідно оцінювати не лише за якістю проведених занять, а й за його здатністю до виховної роботи.

Отже, метою освіти є, насамперед, всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, успішна реалізація якої можлива за умови постійного вдосконалення виховного процесу. У закладах вищої освіти важлива роль в організації виховної роботи відведена саме викладачам, професійний, громадянський та патріотичний обов'язок яких полягає у вмінні бути одночасно фахівцем, вихователем та наставником, що, безумовно, сприятиме розвитку у студентів «талентів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формуванню цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей», а також «вихованню відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству» [2].

Список використаних джерел

1. Ушинський К.Д. Твори: в 6 т. Київ : Радянська школа, 1952. Т. 1. 432 с.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.
URL:<http://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>

*Гутор Наталія Степанівна,
кандидат медичних наук, доцент,
кафедра хірургічної стоматології,
ДВНЗ „Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України“*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства загострюються питання поєднання психології та медицини, що підкреслює важливість проблеми культури медичного обслуговування (взаємозв'язок емоційний комфорт хворих у наданні медичної допомоги). Вивчення психологічних особливостей пацієнтів пов'язані зі здатністю лікаря поставити себе на місце пацієнта, побачити, відчути, зрозуміти його стан. Даний аналіз має не тільки теоретичне, а й велике практичне значення, що дозволяє стверджувати про необхідність підвищення психологічного розуміння лікарів-стоматологів.

Особистість лікаря-стоматолога – це результат праці не тільки педагогів школи, професійної підготовки у медичному вузі, основою-основ залишається виховання його родини.

Основною метою педагогічного процесу у вищому медичному навчальному закладі є підготовка висококваліфікованих лікарів-стоматологів з урахуванням психологічних особливостей студента. Під час навчання студентів стоматологічного факультету у ДВНЗ „Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України“ здійснюється професійна адаптація майбутнього спеціаліста. Особливо важливу роль відіграє високоякісна підготовка лікарів-стоматологів, основною ознакою якої є навчити аналітичному мисленню, застосуванню нових методик, засобів, схем лікування у практичній сфері діяльності та формування лікаря як особистості [1; 2; 3; 4].

професія лікаря повинна відповідати багатьом критеріям: відповідальність, чесність, порядність, безкорисливість, доброта, такт, акуратність, дбайливість, наполегливість, добросовісність, організованість, уміння володіти собою, комунікативність, вчасно реагувати на конфліктну ситуацію, бути взірцем етичної поведінки.

усвідомлення себе як людини, покликаної покращувати життя інших, готової жертвувати певними вигодами та зручностями, протистояти труднощам заради виконання свого професійного обов'язку.

Для професійно – орієнтованого навчання студентів створена теоретична та практична база. На кафедрі хірургічної стоматології вмінно спілкуватися викладачі приділяють увагу на практичних заняттях, лекціях, під час виробничої практики, під час роботи з пацієнтами, оскільки постановка правильного діагнозу та вибір адекватного методу лікування – це складний процес, який потребує відповідних додаткових досліджень, врахування багатьох факторів та знань, які, часом, виходять за рамки навчальної програми та потребують навичок, а саме практичної роботи [5]. Якщо студент зможе наблизитися до визначення можливої причини хвороби пацієнта та знайти відповідні методи лікування, він робить великий крок у набутті та розвитку свого власного клінічного досвіду. Виховна, навчально-пізнавальна робота активно проводиться викладачами кафедри зі студентами стоматологічного факультету ще з 2 курсу.

Викладачі кафедри проводять практичні заняття у лікувальних закладах: ТУЛ, ТОКОД, де впроваджують новітні технології інтернет – ресурсу, відео матеріалу [6]. Найбільш активно проводиться робота зі студентами 4 та 5 курсів стоматологічного факультету щодо засвоєння навчального матеріалу на практиці, самостійної професійної діяльності. Мотивація до навчання повинна бути протягом усього життя, до саморозвитку та самовдосконалення, пошуку та впровадження нових досліджень, методів та схем лікування у практичну клінічну роботу з прогнозом ускладнень. Бажання донести результати своєї практичної роботи широкій аудиторії, співпрацювати, а не ставати конкурентами.

З боку викладачів кафедри робота направлена на зацікавлення в підготовці молодих кадрів. Враховуючи те, що гуманність медичної праці беззаперечна, тому завжди актуальною є проблема психологічної та деонтологічної підготовки студентів стоматологічного факультету, бо саме у процесі професійного становлення закладаються основи моральності лікаря-стоматолога. Слід враховувати й емоційний досвід лікаря-стоматолога на його взаємодію із хворими, специфіку лікування та спілкування під час надання лікарської допомоги. На семінарських заняттях увага студентів акцентується на розкриття специфіки процесу, розбір та дискусія над помилками та їх причини, становлення та формування психохірургічних-терапевтичних та деонтологічних вмінь. Усі ці заходи направлені на профілактику появи як особистих, так і професійних деформацій у лікарів-стоматологів.

Висновки. Професійна підготовка буде ефективною, якщо лікар-стоматолог постійно підвищує свій фаховий рівень на тематичних курсах, курсах підвищення кваліфікації, майстер-класах, приймає участь у з'їздах,

конференціях, конгресах (навіть з виїздом за кордон), виховує в собі основи моральності та дивиться у майбутнє з оптимізмом.

Список використаних джерел

1. Гутор Н. С., Гембаровський М. В. Формування майбутніх стоматологів-хірургів. Матеріали науково-практичної конференції «Інноваційні технології в стоматології». 2016. № 3. С. 57-58.

2. Кульбашна Ярослава Аркадіївна. Концептуальні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології. ISSN Online: 2312-5829. *Освітологічний дискурс*, 2014. № 2 (6). С. 86-96.

3. Ніколаєва С. Ю. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій. За ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2011. 344 с.

4. Кайдашев І. П., Расін М. С., Селихова Л. Г., Борзих О. А. та ін. Підготовка лікарів-стоматологів з позицій освітнього простору XXI сторіччя, *Проблеми екології і медицини*. 2015. Т. 19. № 5-6. С. 22-23.

*Демянчук Михайло Ростиславович,
кандидат педагогічних наук, викладач,
КЗВО «Рівненська медична академія Рівненської обласної ради»*

ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У КОЛЕДЖАХ

Надання висококваліфікованої медичної допомоги населенню залежить не лише від фахової діяльності лікарів, а й від професійної компетентності сестринського персоналу. Саме в процесі навчання майбутніх фахівців сестринської справи в медичних коледжах формується готовність студентів реалізувати свої знання і вміння в практичній роботі за фахом на основі належного рівня теоретичної підготовленості.

Проблему вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи визначали предметом наукових розвідок багато науковців, які досліджували процес формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності (С. Поплавська); вивчали особливості закордонної освіти медичних сестер (Ю. Лавриш); формували дослідницькі вміння і навички студентів медичного коледжу у процесі проектної діяльності (Т. Бабенко); створювали педагогічні умови для самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності студентів медичних коледжів (І. Гук) та ін.

Науковці наголошували на необхідності комплексного поєднання теоретичного і практичного навчання майбутніх медичних сестер. Адже

інтеграція практичної та теоретичної підготовки спрямовується на формування у студентів медичних коледжів практичної компетентності. Означений феномен є засадничою характеристикою професійної діяльності фахівців сестринської справи. Практична компетентність медичної сестри залежить від опанованих під час навчання в коледжі професійних знань, умінь, навичок, набутого професійного досвіду та професійно-важливих якостей особистості.

Цілеспрямоване формування практичного аспекту професійної компетентності майбутніх фахівців сестринської справи залежить від багатьох чинників:

- студенти покликані виявляти стійке прагнення та інтерес до оволодіння професією на високому рівні професійної компетентності, що свідчить про сформовану мотиваційну сферу професійного становлення;

- майбутні медичні сестри повинні виявляти комунікативні та організаторські вміння і навички, необхідні для створення ефективної взаємодії з пацієнтами та співробітниками;

- дотримання студентами етично-деонтологічних принципів складає основу практичної компетентності у професійній діяльності медичної сестри, що потребує не лише фахової, а й ґрунтовної психологічної, деонтологічної, культурологічної підготовки в медичному коледжі.

З метою створення умов для апробації студентами оптимальних моделей практичної діяльності доцільно використовувати у навчанні майбутніх медичних сестер імітаційні методи навчання. Участь студентів у змодельованих професійно-практичних ситуаціях сприятиме засвоєнню ними оптимальних зразків професійних дій (маніпуляцій, надання сестринських послуг, спілкування з пацієнтами та їхніми родичами, з лікарями та колегами по роботі тощо). Таким чином формуватиметься практичний аспект професійної компетентності майбутніх медичних сестер.

*Дроздова Ірина Петрівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри українознавства;*

*Язвінська Вікторія,
студентка факультету «Дизайн середовища»,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв*

УПЛИВ МОТИВАЦІЇ ТА ЕМОЦІЙ НА НАВЧАННЯ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ І ТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ

Як відомо, емоції здійснюють значний вплив на здоров'я, навчальну діяльність, світогляд людини, адже емоційно-ціннісне ставлення людини до світу виражає значущі для людини моменти і складає ту загальну величезну сферу, у межах якої розгортаються не тільки пасивно-емоційні процеси, переживання, але й активно-дійові, актуальні мотиваційні процеси.

В. Асєєв, пропонуючи дві мотивації: позитивну та негативну [1, с. 59], однозначно поєднує їх зі стеничними й астеничними емоціями особистості. Науковець підтримує думку С.Рубінштейна, що «емоційні процеси набувають позитивного чи негативного характеру залежно від того, чи знаходиться дія, яку виконує індивід, та взаємодія в позитивних чи негативних відношеннях до потреб, інтересів, прагнень особистості» [3, с.459]. Однакові емоції часто виникають в різноманітних ситуаціях, іноді не пов'язаних між собою.

Мотивація поведінки принципово неможлива поза межами цієї емоційно-ціннісної сфери [2, с.122–144]. Емоції виконують важливу функцію в регулюванні динамічної, функціонально-енергетичної сторони мотивації, активно впливають на формування професійних інтересів і розвиток мовленнєвих уподобань і прагнень студентів.

Недостатність інформації (як зазначено вище) буде тим меншою, чим менше виражені позитивні емоції у процесі знаходження розв'язання проблеми, чим більше потреба у цьому розв'язанні і чим більше інформація, що мається.

Цей висновок, очевидно, зовсім не суперечить тому, що позитивні емоції, що виникають після знаходження вдалого розв'язання професійних проблем, розвитку творчої думки необхідні як стимулятор до подальших етапів творчості. Зазначимо, наприклад, що в сучасному мистецтві превалює концептуальний тип творчості. Це сприяє тому, що творчі спеціалізації, такі як, куратор, який нарівні з художником, дизайнером уже сприймається як активна творча одиниця, що має самодостатнє художнє бачення і здатна на його втілення.

Не слід також, певно, ототожнювати високий емоційний тонус (емоційний фон), гарний настрій із позитивними емоціями, бо високий емоційний тонус, рівний настрій відіграють значну роль у процесі знаходження прийняттого розв'язання проблеми.

Негативні ж емоції збільшують дефіцит інформації, уводять думку дослідників на хибні шляхи й ускладнюють розв'язання проблеми. У свою чергу, кожна з перемінних (емоція, потреба, наявна інформація професійного характеру) може бути подана як функція низки інших перемінних.

Утім, потреба виступає як функція темпераменту, інтелекту, типу вищої нервової діяльності, умов виховання, світогляду, фізичного стану організму, наявності соціального замовлення, професійної творчості тощо.

Креативна емоція належить до вищих стеничних емоцій, що виникають при підвищеному тонусі організму, формується в процесі індивідуального досвіду, освіти (наукової, науково-технічної, професійної), виховання, впливу творів мистецтва, природних чинників (що виступають як естетичні моменти), фізичної культури і трудової діяльності, а також у результаті впливу мікросоціального середовища.

У цьому контексті креативність – це віднайдення нових напрямків розвитку, створення нових речей, нових процесів, нових шляхів. Можна зазначити, що найважливішою річчю є зв'язок між креативністю та інноваціями [4]. Проте завжди постає питання, як здійснити на практиці певний творчий задум. Адже, в разі, якщо ідеї нових продуктів і сервісів не перенесені у практику, вони не потрапляють на ринок, не капіталізуються, не відбувається їхня актуалізація сприйняття різноманітних аудиторій. Є сотні творчих думок, але інновація – це практична креативність. Саме цей зв'язок, як нам уявляється, є дуже важливим [4].

Креативність як емоція є результатом безумовно й умовно-рефлекторної діяльності центральної нервової системи і містить у собі не тільки інформацію, що добре усвідомлюється суб'єктом, але й ту інформацію, яка до певного моменту знаходиться в підсвідомості, виступаючи в явищах інсайту, осяяння, натхнення, винятково важлива під час розв'язання проблем професійного характеру.

Отже, урахування мотивації й емоційних явищ у навчанні студентів творчих спеціальностей, зокрема таких як, дизайнери, художники, куратори галерейної і виставкової діяльності тощо, дозволяє сформувати досконалу особистість, здатну до професійної і наукової творчості.

Список використаних джерел

1. Асеев В.Г. *Мотивация поведения и формирования личности*. М.: Мысль, 1976. 122 с.

2. Асеев В.Г. *Проблема мотивации и личность. Теоретические проблемы компетенции личности*. М., 1974. С. 122–144.

3. Рубинштейн С.Л. *Основы общей компетенции*: в 2 т. М.: Педагогика, 1989. Т.1. 488 с.

4. Скиба Микола. Рагнар Сііл: «Креативність – це феномен відкритого світу мобільних людей». 24 Березня 2015. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/cool-economix/ragnar-siil-creative-economy.html>

*Завгородня Тетяна Костянтинівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки ім. Б.Ступарика,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ І МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

В сучасному суспільстві актуалізуються проблеми психолого–педагогічної підготовки (ППП), формування компетентності випускників усіх спеціальностей, які в майбутній роботі мають стосунки з людьми, а також майбутніх викладачів закладів вищої освіти. Це вимагає освітньо-кваліфікаційна характеристика фахівця непедагогічної професії, до якої відносимо й працівників медичної галузі. Відповідно до Державного класифікатора професій випускники повинні виконувати професійну роботу, характерну для керівників виробничих підрозділів у промисловості й інших сферах, майстрів виробництва, викладачів вищих і середніх навчальних закладів. Тому в процесі розробки педагогічної системи підготовки сучасних фахівців необхідно передбачати належну ППП як обов'язковий компонент формування їхньої професійної компетенції. Проблема ППП випускників ЗВО медичної галузі набуває особливої актуальності у зв'язку: з прагненням України приєднатися до Болонського процесу й необхідністю відповідної узгодженості змісту національної професійної освіти з європейською; з необхідністю формування професійної компетенції фахівця з урахуванням галузевих особливостей виробництва; з посиленням ролі людського чинника у забезпеченні ефективності виробництва, що викликає необхідність глибоких знань фахівцями непедагогічних спеціальностей сучасних педагогічних технологій, володіння методами й прийомами, які є найважливішим інструментарієм ефективної взаємодії між людьми; з обов'язковістю впливу на особистісний розвиток і професійне зростання

майбутніх фахівців, формування в них потреби і здатності неперервної самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку і самоствердження; з диверсифікацією освітньої діяльності закладів вищої освіти медичної галузі або посиленням рівня цієї складової для майбутніх фахівців. Отже, в сучасних умовах, коли освіта у світі стає основним полем конкуренції, змаганням за те, яке місце кожна людина, кожна країна посідатиме, основним виміром прогресивності країни, основним важелем у подальшому прогресі даної країни є рівень розвитку особистості. Все це вимагає змін у навчальній діяльності ЗВО і закладів медичного спрямування зокрема.

Прикладом вирішення даної проблеми може бути медичний інститут УАНМ. В навчальні плани даного навчального закладу були включені як основні («Основа педагогіки та психології», «Педагогіка вищої школи»), так і факультативні («Культура розумової праці», «Культура спілкування», «Етичні проблеми в медицині») навчальні курси, а в 1998 році створено Центр з формування особистості, який вивчав питання про те, як процес навчання впливає на формування особистості студента [1, с. 6–7].

Проте проведений аналіз освітньо-професійних програм різних спеціальностей у медичній галузі, підготовки викладачів через магістратуру і аспірантуру свідчить, що вони практично не відображають педагогічних функцій, які насправді є невід'ємною частиною діяльності сучасного медичного працівника і майбутнього викладача.

Для підвищення ефективності ППП майбутніх викладачів доцільно проводити з ними заняття з нових підходів організації навчально-виховного процесу («особистісно-соціально-діяльнісного», «діяльнісно-особистісного», «особистісно-діяльнісного», «системного особистісно-діяльнісного» та інших); з використання колективних, групових та індивідуальних форм навчання; застосування на практичних заняттях рольових й ділових ігор, тренінгів, аналізу конкретних ситуацій та т.п., проведення проблемних лекцій.

Складовими якості ППП фахівців медичної галузі, науково-педагогічних кадрів є удосконалення навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін, підготовка до впровадження інноваційних освітніх технологій, розвиток матеріально-технічної бази, контроль якості викладання, оцінка студентами викладача тощо.

Отже, істотною складовою професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, викладачів ЗВО має стати психолого-педагогічна складова, яка повинна реалізовуватися через посилення психолого-педагогічного компоненту змісту навчання у ЗВО, особливо при підготовці магістрів й аспірантів, формування у останніх управлінських і педагогічних умінь і навичок; розвиненості особистісних якостей; а також лідерських, організаторських і комунікативних здібностей.

Сьогодні необхідно будувати навчально-виховний процес на основі створення умов для підготовки демократичної, високоосвіченої людини, здатної жити і функціонувати в глобальному середовищі; вироблення в неї вмінь і навичок спілкування зі світом, з громадянами інших країн; підготовку фахівця, здатного освоїти новаторські технології; формування особистості, яка психологічно підготовлена до вступу в ринкові відносини. А щоб „завоювати” ринок освіти, необхідно постійно думати про зростання професійної майстерності, професійної компетентності, професіоналізму, а також іміджу викладача. Однак, якщо на розв’язання проблеми підвищення професіоналізму молодого викладача ЗВО спрямована діяльність і Міністерства освіти і науки, і керівництва навчальних закладів, то на підвищення їх іміджу практично ніхто не звертає уваги. Так, значна частина викладачів не замислюється над тим, яку інформацію несе їх зовнішній вигляд, як буде одяг і зовнішність сприйняті студентами, колегами. Отже ця проблема існує і вимагає пошуку шляхів її розв’язання.

Головними причинами такого стану нерідко є безграмотність викладачів в галузі іміджології, нехтування цими питаннями в процесі підготовки майбутніх викладачів вищої школи. Тому у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі слід ознайомити їх із каналами передачі своєрідних сигналів, за якими оточуючі складають про них уяву (зовнішній вигляд, одяг, постава, манера поведінки, міміка, пантоміміка, голос і манера розмови, оточуючі речі тощо); навчити відверто відповідати на питання, які варто постійно задавати собі: „Якими аспектами іміджу задоволені, а над якими необхідно попрацювати?“, „Впевненість в собі“, „Якими нас бачать інші?“, „Чи знайомі Ви із правилами етикету?“, „Оцінка Вашого іміджу” та інше. Корисним було б проводити практичні заняття на теми: „Правильна постава”, „Вправи на розвиток уміння слухати”, „Як розвинути комунікабельність”, „Напишіть свій портрет” тощо [2].

Отже, сьогодні є актуальною проблема формування компетентності випускників і викладачів закладів вищої освіти медичної галузі, але успішне її розв’язання багато в чому залежить від рівня їх психолого – педагогічної підготовки.

Список використаних джерел

1. Первак П. І. *Досвід Медичного інституту в формуванні особистості студента – майбутнього лікаря XXI століття*. К., 2000. С. 6–7.
2. Сорокіна Г., Козлова С. *Имидж современного учителя*. Пенза, 2001. 112 с.

*Захарчин Наталія Геннадіївна,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України, політології та права,
Національний лісотехнічний університет України*

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Особливістю сучасного освітнього процесу є інформатизація, комунікація та швидкість сприйняття молодими людьми нового та сучасного. Тому успішне вирішення завдань, які пов'язані із підвищенням якості і ефективності навчального процесу перш за все залежить від якісного і ефективного уміння викладача подати навчальний матеріал. Навчальний процес вимагає інноваційності у поєднанні із науковими підходами у викладанні. Одним із таких підходів є метод моделювання. У науковій літературі метод розглянуто у працях Ю. Бистрової [1], В. Майбороди, Ю. Скиби [2] тощо.

Метод моделювання полягає в тому, що у процесі навчання викладач створює проблемні ситуації (моделі), взяті з професійної діяльності, історії розвитку держави або громади (історія, історія держави та права, історія культури), з політико-правової практики (політологія, правознавство) та інше. Модель використовується як джерело інформації на початковому етапі вивчення матеріалу, як об'єкт пізнання, засіб для підсилення доступності сприйняття матеріалу, та створення проблемної ситуації, матеріал для аналізу типових явищ та інше. Від тих, кого навчають, потрібен глибокий аналіз ситуації (моделі) й прийняття відповідного оптимального рішення, виконання та реалізації в майбутньому цього рішення у вигляді групового проекту. Метод моделювання виконує різні функції, слугуючи інструментом дослідження, вивчення, оцінки та вибору, навчання, виховання, розвитку. Перевага методу полягає у тому, що в процесі вирішення конкретної ситуації учасники зазвичай діють за аналогією з реальною практикою, тобто використовують у навчальній ситуації свій досвід, засоби та критерії аналізу, які були здобуті ними у процесі навчання.

Список використаних джерел

1. Бистрова Ю. В Інноваційні методи навчання у вищій школі України URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf>
2. Майборода В. К., Ю. А. Скиба, О. Г. Ярошенко. *Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів: практичний посібник* URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704808/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%2004%20%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D0%BD%D1%8F%202016%20.pdf>

*Зорочкіна Тетяна Сергіївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Система освіти Великої Британії включає 8 рівнів освіти:

– дошкільна освіта (починається для дітей у віці 2-5 років, триває 2 роки);

– початкова освіта (для дітей з 4-5 років триває 6-7 років. Вважається початком систематичного навчання);

– молодша середня освіта (починається у віці 11-12 років і триває протягом 5).

По закінченню випускних екзаменів студенти одержують сертифікат (General Certificate of Secondary Education (GCSE) або Scottish Qualifications Certificate Intermediate I / II в Шотландії);

– старша середня освіта (починається у віці 16-17 років, навчання триває 2 роки. По закінченню випускних екзаменів студенти одержують сертифікат (GCE Advanced Subsidiary level (AS level), GCE Advanced level (A level), або Scottish Qualifications Certificate Higher / Advanced higher);

– короткий цикл вищої освіти (починається в 16-18 років, навчання проходить в коледжах вищої освіти або університетах і триває 2-3 роки, в результаті навчаються отримують диплом (Foundation Degree, Diploma of Higher Education або Certificate of Higher Education);

– перший рівень вищої освіти (починається в 18 років, навчання триває 3-5 років після закінчення складається випускний іспит і присвоюється ступінь бакалавра);

– другий рівень вищої освіти (починається в 18 років, навчання триває 1-2 роки, в кінці необхідна здача комплексного іспиту і підготовка кваліфікаційної роботи, видається сертифікат (Postgraduate Certificate / Diploma і присвоюється Master's Degree);

– третій рівень вищої освіти (період навчання 3 роки, в кінці необхідний захист докторської дисертації, присвоюється докторський ступінь (Doctorate Degree).

Вищу освіту можна отримати очною, заочною або дистанційною формою. Система оцінки знань учнів:

– у середній школі (Англія, Уельс, Північна Ірландія): А-Е;

– у середній школі (Шотландія): 1-7;

– у вищих навчальних закладах: А-D [1].

Вищу освіту у Великій Британії можуть отримати і іноземні студенти, зокрема, українці. Для вступу в університет усім, хто вчився у Великій Британії, необхідно здати іспити «A-levels». Згідно даним Британської Ради, стандартні кваліфікаційні вимоги полягають у наступному:

Посвідчення про здачу трьох іспитів «A-levels» GCE і чотирьох іспитів GCSE (з мінімальною оцінкою «C») або прирівняні до цього посвідчення українського зразка.

Цілком імовірно, що британські коледжі й університети визнають посвідчення про освіту, отриману в Україні. Найпростіший спосіб з'ясувати це – звернутися у навчальний заклад. Якщо це неможливо, звернутися в найближче відділення Британської Ради або написати у Національний Британський інформаційний центр офіційного визнання посвідчень про освіту (NARIC). Якщо уже є український диплом про закінчення вищого навчального закладу, то його академічна кваліфікація займає проміжне положення між «A-levels» GCE і ступенем бакалавра. Однак у різних навчальних закладах вступні вимоги настільки різні, що з таким дипломом можна вступити й на другий, і на передостанній курс університету, і навіть на постдипломний курс на отримання ступеня магістра. «Вартість» такого диплома необхідно з'ясувати в приймальній комісії того університету, куди ви хочете вступити абітурієнт. Також існує й міжнародний бакалаврат (IB) – дворічний навчальний курс, що включає в себе вивчення шести дисциплін [2; 3].

Список використаних джерел

1. Великобритания. Национальный информационный центр. URL: <http://nic.gov.ru/ru/inworld/countries/GreatBritain>
2. Вища освіта Великої Британії. URL: <http://www.osvita.org.ua/abroad/edusystem/gbr/higheredu/>
3. British degrees. URL: <http://www.manchester.ac.uk/study/international/english-education-system/types-degree/>

*Кадобний Тарас Богданович,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри педагогіки вищої школи
та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ФІЛОСОФІЯ ЄДНОСТІ МОВИ ТА МИСЛЕННЯ

Людина, як розумна істота завжди має потребу в освоєнні й усвідомленні реальної дійсності, навколишнього світу. І природним є постійне прагнення до розширення та збагачення життєвого досвіду. На це нас націлює філософія життя. Правильне знайомлення з навколишнім світом і поступове формування уявлення про оточуючі предмети та їх властивості сприяє загальному розвитку дитини.

Одночасно ознайомлюючись і вивчаючи навколишній світ, молода людина розвиває і вдосконалює свою мову.

Зв'язок між здатністю уявляти і мислити, і здатністю розмовляти дуже тісний і взаємодоповнюючий. Мовна діяльність людини – це єдиний процес підпорядкований певними закономірностями рефлексорної роботи мозку [1, с. 13].

Головна вага при засвоєнні нових предметів студентами, повинна концентруватись, на тому, щоб мова була правильно поставлена по відношенню до означених термінів і понять. Тобто не повідомляти студентам слів, не продемонструвавши означений предмет цим словом. Мова не повинна випереджувати розумовий розвиток студентів, плавно слідувати за ним.

Дуже часто студенти вживають більше слів, ніж мають розуміння про них, а звідси негативні наслідки: поверхневі знання, нерозуміння суті явищ, що утруднює подальше правильне світосприйняття та інтелектуальний розвиток. Розуміння – невід'ємна риса пізнання навколишньої дійсності. Пізнання – безпосередній процес проникнення розуму людини в об'єктивну дійсність.

Для успішного засвоєння та розвитку мови, необхідно по мірі ознайомлювати студентів з предметами, їх властивостями і відношенням, показувати їх, підказуючи назву правильно і зрозуміло. Таким чином, філософія нашого мислення та його розвиток має надважливе значення у розвитку індивідуального мовлення, і навпаки, а тому над цими двома критеріями слід постійно працювати. Специфічно людське мислення – це мислення що виражається мовою [2, с. 33].

Сам процес розвитку і вдосконалення мови у студентів є тривалим і багатогранним. Поняття виникають тільки тоді, коли відомі ознаки або

група ознак отримує свою назву. Тому між словом і поняттям існує тісний зв'язок.

Розвиток мислення зумовлює розвиток мови і навпаки.

Список використаних джерел

1. Баєв Ф. Психологія внутрішнього мовлення. К. 1966. 192 с.
2. Брушлинський В. Психология мисления и проблемное обучения. М. 1983. 96 с.

*Калинюк Наталя Миколаївна,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»,
адвокат*

ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ ЯК ЗАСОБИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Компетентність майбутнього фахівця у галузі охорони здоров'я є одним з пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти. Це зумовлено, передусім, формуванням не лише кваліфікованого фахівця, а й необхідністю ефективного вирішення ним різноманітних завдань, що виникають у ході їх професійної діяльності. Саме професійні знання, вміння та навички, самоосвіта становлять основу для вдосконалення і запровадження на законодавчому рівні різних форм (напрямів) здобуття вищої освіти у галузі охорони здоров'я.

Чинними законодавством України сформовано національну систему освіти, однак вона має низку недоліків та потребує вдосконалення, зокрема у сфері вищої освіти. Адже нормативно-правове забезпечення права особи на освіту являє собою нормативне регулювання суспільних відносин, що склалися у сфері освіти і використання права як засобу управління щодо освітянської сфери з метою сприяння пошуку шляхів вдосконалення існуючих та розроблення нових правових приписів, необхідних для реалізації особою конституційного права на освіту.

Форми здобуття вищої освіти закріплені у Законі України «Про вищу освіту» і їх слід розуміти як одним із засобів реалізації особою свого права на освіту. Здобуття вищої освіти особа може здійснювати за трьома напрямками: формальним, інформальним та неформальним [3]. У спеціальній літературі ці терміни мають наступні значення. Під

формальною освітою необхідно розуміти державну систему нижчої, середньої і вищої освіти, а також підвищення кваліфікації фахівців, що має затверджені програми та терміни навчання. Формальна освіта становить основу для формування майбутнього фахівця, застосовуючи компетентнісний підхід. Неформальна освіта за своєю сутністю полягає у здобутті освіти поза межами організованих навчальних закладів і тому має несистематичний характер. Це можуть бути індивідуальні заняття з тренерами, репетиторами, короткотермінові курси, воркшопи та ін. Під інформальною освітою слід розуміти неорганізований, не завжди усвідомлений та цілеспрямований процес, що триває протягом усього життя людини. Фактично це здобуття необхідних знань, умінь, навичок у формі життєвого досвіду [1, с.155]. Разом з тим, зважаючи на стрімкий розвиток новітніх технологій, у контексті реалізації особою права на освіту, кожен повинен мати право на доступ до мережі Інтернет та освітніх ресурсів, у тому числі до електронних підручників та інших мультимедійних навчальних ресурсів, у порядку, визначеному чинним законодавством.

Рівний доступ до обрання будь-якої форми для здобуття вищої освіти має кожна особа. Тому, до гарантій реалізації права особи на здобуття освіти пропонується віднести положення про те, що іноземці та особи без громадянства здобувають освіту в Україні відповідно до законодавства та міжнародних договорів України. Фактично, ця правова норма має місце і у чинному Законі України «Про освіту», тому суттєвої новизни у регулюванні цих відносин не здійснює. Останнім аспектом розуміння сутності права на освіту є норма про те, що особа, яку визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту згідно із Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [2], має рівне з громадянами України право на освіту. Слід зазначити, що відповідного змісту правовий припис вже міститься у зазначеному законі. Так, ст. 13 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» передбачає, що іноземні громадяни чи особи без громадянства отримують право на навчання вже на етапі прийняття рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання їх біженцями.

Нормативно-правове забезпечення права особи на освіту включає в себе конституційні і законодавчі норми, а також Концепції розвитку освіти в Україні, Національну доктрину розвитку освіти, Національну стратегію розвитку освіти в Україні й інші положення, програми, плани тощо.

Право на освіту не може бути обмежене будь-якими законами України чи підзаконними актами. Разом з тим, у нормативно-правових актах можуть

міститися особливі умови доступу до певного рівня освіти, зумовлені специфікою освітньої програми.

Список використаних джерел

1. Гусейнова Е. І., Лук'янова Ю. М. Неформальна освіта як важливий елемент безперервної освіти. *Актуальні проблеми педагогічної науки*: зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, м. Суми, 28–29 листопада 2011 р. Суми: Вид-во Сумського національного аграрного університету, 2011. Ч. 4. С. 155–157.

2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Верховна Рада України; Закон від 08.07.2011 № 3671-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2012. № 16. ст.146.

3. Про вищу освіту: Верховна Рада України. Закон від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2014. № 37-38. ст.2004. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Кобилянський Олександр Володимирович,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки;*

Заюков Іван Вікторович,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки,
Вінницький національний технічний університет*

ФОРМУВАННЯ У МАГІСТРІВ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ З ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що в Україні доволі високий рівень виробничого травматизму, професійної захворюваності порівняно з країнами ЄС. Так, за 2017 рік в Україні сталося 4313 нещасних випадки, з них 366 смертельні [1]. Хоча динаміка виробничого травматизму за останні роки позитивна (–115, у 2016 році – 4428 випадків), але в Україні його значення порівняно з розвиненими країнами в 3–5 раз вище. Відомо, що біля 70% випадків виробничого травматизму виникає через організаційні причини, де 80% займає «людський чинник». Для покращення стану охорони праці (ОП) в Україні, підвищення рівня безпеки працівників потрібно, насамперед, покращити якість підготовки з охорони праці у закладах вищої освіти. При цьому набувають

актуальності проблемні методи навчання як передумови формування у студентів ключових компетенцій з ОП.

В цілому формування у магістрів компетенцій з охорони праці має включати два великих блоки, а саме – забезпечення системи менеджменту ОП і збереження життя та здоров'я при виконанні будь-яких видів робіт. Відповідно до Типової програми [2], основними професійними компетенціями магістрів у сфері охорони праці мають бути:

а) у науково-дослідній діяльності (застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях; організувати дослідження з визначення професійних, виробничих ризиків);

б) у технологічній діяльності (обґрунтування і розробка безпечних технологій в галузі діяльності; участь у проведенні розслідування нещасних випадків; розробка та проведення заходів щодо усунення їх причин);

в) в організаційно-управлінській діяльності (впровадження заходів з метою поліпшення безпеки праці; готовність до врахування положень законодавчої бази з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій; управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків; впровадження розподілу обов'язків з охорони праці у виробничому колективі);

г) у проектній діяльності (розробка і впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування зразків техніки і робочих місць на основі наукових досягнень в галузі охорони праці);

д) у педагогічній діяльності (розробка методичного забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці);

е) у консультативній діяльності (надання допомоги та консультації працівників з практичних питань безпеки праці; готовність контролювати виконання вимог охорони праці в організації).

Для формування наведених вище ключових компетенцій з охорони праці у магістрів виникає необхідність в застосуванні інноваційних рішень, зокрема, щодо методики та методології викладання. Актуальності при вивченні циклу дисциплін охорони праці набули проблемні методи навчання, адже вони дозволяють підвищити рівень активності студента при вирішенні поставленої проблеми, сформувати творче мислення та отримати ефективне її розв'язання.

В педагогічній літературі під проблемними методами навчання розуміють в широкому сенсі такі методи, які дозволяють студентам (магістрам) самостійно отримати ефективне рішення наведеної проблеми на основі власного досвіду та відкритих джерел і сформувати ключові компетенції при цьому набуваючи нових знань та практичних навичок. До

проблемних методів відносять дискусійні методи, метод рольових ігор, метод проектів та інші.

На практичних заняттях з дисципліни «Охорона праці в галузі управління та адміністрування» (для студентів спеціальності 073 – «Менеджмент») в Вінницькому національному технічному університеті магістрам пропонуються конкретні проблемні ситуації. Зокрема, моделюється розслідування нещасного випадку на виробництві (при отриманні працівником електротравми). Студентам пропонується відповісти на питання: «Що мають робити при цьому його колеги (свідки цього випадку)?», «Яка долікарська допомога повинна бути надана?», «Кого потрібно сповістити?» тощо, та запропонувати конкретні практичні дії. В результаті студенти отримують нові знання шляхом застосування теоретичних і практичних знань, навичок, які формуються в цій проблемній ситуації. Студенти-магістри в процесі розслідування нещасного випадку самостійно, без допомоги викладача, повинні виділити з проблемної ситуації головну проблему та розділити її на ряд під проблем: надання долікарської допомоги, сповіщення відповідних органів, опитування свідків, оформлення документації тощо; висувати гіпотези та пропонувати їх розв'язання; знаходити зв'язки між ними та, в кінцевому підсумку, комплексно, творчо та ефективно її розв'язати.

Таким чином, проблемне навчання має сформулювати у магістрів ключові компетенції з охорони праці у різних сферах діяльності за рахунок набуття знань, умінь і навичок самостійно, з мінімальними догматичними настановами викладачів. Застосування проблемного навчання в процесі підготовки студентів-магістрів, зокрема, в сфері охорони праці, дозволяє зробити його творчим, самостійним, раціональним, продуктивним і ефективним.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт державної служби України з питань праці. Травматизм на виробництві. URL: <http://dsp.gov.ua/category/diyalnist/travmatyzm-na-vyrobnytstvi/>.
2. Офіційний сайт Інституту модернізації змісту освіти. Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Охорона праці в галузі» для вищих навчальних закладів. URL: <https://vzvo.gov.ua/navchalni-prohramy/>.

*Козак Христина Ігорівна,
викладач,
Чортківський державний медичний коледж*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ, ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ І ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України важливим завданням є вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців медсестринства у закладах освіти I–II рівнів акредитації. Тому необхідним є оновлення змістового компонента процесу навчання, перегляд навчальних планів та програм, а також упровадження інноваційних педагогічних технологій задля забезпечення конкурентоспроможності, мобільності, ідентичності, самостійності у прийнятті рішень, відповідальності за наслідки своєї діяльності. Водночас, євроінтеграція України, посилення «статусності» компетентнісного підходу в офіційних українських та міжнародних освітніх документах переорієнтують традиційну освітню парадигму з трансляції готового знання, формування вмінь і навичок на створення умов для формування професійної компетентності, тобто готовності випускника до самостійної, відповідальної, продуктивної практичної діяльності, гнучкості у вирішенні особистісних і професійних завдань.

Розглядаючи основні напрями реформування охорони здоров'я в сучасних умовах розвитку медичної науки і практики, виникла необхідність підвищення рівня підготовки медичних сестер шляхом впровадження інноваційних технологій. Системі охорони здоров'я потрібна медична сестра не лише як хороший виконавець професійних обов'язків, а й як особистість з творчим підходом, з урахуванням психологічних особливостей пацієнта і персоналу, високою адаптивністю і здатністю до самовдосконалення і саморозвитку [1, с. 68].

Професійна компетентність медичної сестри, на думку О. Огієнко, є інтегральною професійно-особистісною якістю, що визначає підготовленість студента до здійснення професійної діяльності медичної сестри на основі кваліфікаційних вимог, здатність виконувати професійні обов'язки згідно із займаною посадою, а також дотриманням морально-етичних норм [2, с. 183]. Для української системи медичної освіти компетентнісний підхід не є принципово новим. Система має досвід розробки кваліфікаційних характеристик, якими повинен володіти фахівець.

Метою професійної підготовки в медичних коледжах є формування і розвиток професійної компетентності майбутніх медичних сестер шляхом

застосування різних форм і методів навчання, пов'язаних із особистісним розвитком майбутніх фахівців медсестринства: сприяння самореалізації і самоактуалізації; формування високої професійної компетентності, що забезпечує оперативну перекваліфікацію [3, с. 129].

Професійна компетентність дає медичній сестрі моральне право самостійно приймати відповідні рішення в неординарних ситуаціях. Професійна компетентність охоплює найзначущіші для медичної сестри чинники психологічної готовності: позитивна орієнтація на професію; чутливість до об'єкта професійного впливу; отримання спеціальних знань і вмінь з предмету діяльності; професійні здібності; вміння самостійно аналізувати проблемні ситуації та приймати рішення; творчий підхід тощо.

Професійна компетентність, будучи гарантом здатності діяти адекватно, самостійно і відповідально, високого рівня адаптивності, готовності до саморозвитку та професійної активності, забезпечує професійний і кар'єрне зростання медичної сестри в майбутньому.

З урахуванням цього припускаємо, що професійна компетентність майбутніх медичних сестер охоплює не лише знання, вміння, навички й досвід діяльності, а й такі професійно значущі якості:

– емоційна стійкість: здатність до ефективної діяльності в складних та критичних ситуаціях, здатність зберігати спокій і тримати контроль над собою;

– комунікативні якості: вміння співпрацювати, здатність адекватно взаємодіяти з іншими людьми, групою і колективом, дотримуючись правил поведінки і спілкування, здатність знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, вміння створювати канали двосторонньої комунікації;

– адаптивність і гнучкість: здатність швидко і адекватно реагувати на позаштатні ситуації та оцінювати результати; бачити і визначати проблему і шляхи її вирішення; успішно адаптуватися до мінливих вимог і ситуацій;

– системність і аналітичність мислення, що охоплює системний і структурований підхід до вирішення проблем; точний і систематичний аналіз чинників, що впливають на лікувальну діяльність; цілісність мислення, впорядкованість, аналітичні здібності, логічність, ретельність у вирішенні проблем, раціональність.

Список використаних джерел

1. Маркович О. В. Використання педагогічних технологій у процесі підготовки коледжами медичних сестер. *Збірник наукових праць Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України*. 2007. № 1. С. 64–70.

2. Огієнко О. Модульно-компетентнісний підхід у професійній освіті: європейський вимір. *Польсько-український щорічник. Професійна освіта: Педагогіка і психологія*. 2013. № 1. С. 179–188.

3. Donahue M. P. *Nursing: the finest art, an illustrated history*. St Louis: CV Mosby, 2010. 390 p.

*Корильчук Неоніла Іванівна,
кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри первинної
медико-санітарної допомоги та
загальної практики-сімейної медицини,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний
університет імені І.Я.Горбачевського МОЗ України»*

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ЛІКАРЯ У СПІЛКУВАННІ З ПАЦІЄНТОМ, ХВОРИМ НА ОЖИРІННЯ

ВООЗ визначає ожиріння як найбільш гнітючий до певної міри запущений стан, який загрожує як розвиненим країнам, так і таким, що розвиваються [1]. Підставою для заклопотаності медичної громадськості служить положення про те, що ожиріння запускає за типом тригерного механізму лавину ускладнень [4].

Спілкування у професійній медичній сфері – це розмови між лікарями, діалоги з пацієнтом, їх родичами, намагання створити сприятливу атмосферу спілкування, застосовуючи мовленнєві та психотерапевтичні чинники [2]. Спілкування лікаря з пацієнтом, хворим на ожиріння, має важливе значення, так як пацієнт розкривається лікареві не лише стосовно скарг на самопочуття, але й на свою надмірну вагу як наслідок переїдання, малорухливості та інших причин, що привели до ожиріння. Лише грамотне спілкування лікарів дозволяє уникнути, або хоча б зменшити негативні прояви сприймання діагнозу, його наслідків [3]. Брак взаємної довіри та поваги між лікарем і пацієнтом, невміння вислухати один одного – це основні причини проявів та прогресування ускладнень та ятрогенії [5].

Метою дослідження було провести аналіз особливостей спілкування лікаря з пацієнтом, хворим на ожиріння. Матеріалом для аналізу послужили спостереження за роботою лікарів різних спеціальностей. До уваги брали висловлювання, дібрані з медичного дискусусу ситуацій «лікар – пацієнт», «пацієнт-лікар», «родич-лікар», «лікар-родич» та «лікар – лікар».

При аналізі роботи лікарів, ми виявили ряд нетактовних висловлювань, недоцільних слів при спілкуванні з пацієнтами, хворими на ожиріння. Наприклад: багато їсте, це через спадковість, це через переїдання, багато годуєте, не рухаетесь, багато сидите, нічого не робите тощо. Пацієнт в свою чергу заперечує надмірну вагу, заперечує саме переїдання, при опитуванні зменшує свою вагу та збільшує ріст, наголошує що надмірна вага сталася через медикаменти, стрес, вагітність, лікування і т.д., повністю заперечуючи свою причетність до недуги. Дискус «родич – лікар» в основному акцентується на супутній патології, ускладненнях ожиріння, але не самого ожиріння. Діалог «лікар-родич» теж не завжди носить тактовний відтінок. Наприклад: повний тому тиск, схудне – не будуть боліти ноги, схудне – не буде тиску, не давайте їсти, заставляйте рухатися тощо. Коли лікар починає оглядати пацієнта, часто виявляється замала манжетка для вимірювання тиску, сантиметрова стрічка з малим метражем, набагато більша вага, ніж озвучив пацієнт, менший ріст. Все це несе негативні наслідки та зайві хвилювання пацієнтів та їх родичів. Безпardonність лікарів при спілкуванні породжує у хворих та родичів комплексування та протест, неприязнь та зневіру. Діалог «лікар-лікар» теж не завжди носить тактовний характер. Часто пацієнта з ожирінням при спілкуванні описують: грубий, жирний, лінивий, обжора і т.д. Але це вже підпадає під категорію культури лікаря як особистості. При чому такі висловлювання виняток для лікарів, які часто спілкуються з хворими на ожиріння, лікуючи їх.

Лікар завжди має виступати основним в супроводі хворого з ожирінням (стосовно харчування, рухового режиму, медикаментозної підтримки, нагляду, запобігання ускладнень, спрямування до суміжних спеціалістів, спрямування при потребі на оперативне лікування тощо). Пацієнти з ожирінням надміру чутливі, вразливі та емоційно нелабільні, проте, мова лікаря має бути максимально наближеною до пацієнта (бути зрозумілою, доступною, доречною й переконливою). Інколи найпоширеніші терміни в уявленні хворого можуть набувати іншого змісту, ставати хворобо провокуючими: «морбідне ожиріння», «нічне аптоє», «аритмія» та інші подібні вербальні визначення сприймаються хворим на фоні ожиріння, як загрозливі для життя. Лікар має мати авторитет у пацієнта, щоб довіряти, прислухатися та виконувати всі призначення. Пацієнт з ожирінням – це особливий пацієнт, який вимагає частого спілкування з лікарем.

Професійна культура лікаря у спілкуванні з пацієнтом, хворим на ожиріння, дасть плідні результати у діагностиці, лікуванні та профілактиці лише при високій кваліфікації лікарів не лише як професіоналів у медицині, але й як спеціалістів з досконалим володінням фрагментами монологічного мовлення, інтонаційного ведення розмови, її дикції та

швидкості. Окрім того, лікарі різних спеціальностей повинні бути забезпечені всім необхідним для обстеження пацієнта з ожирінням, щоб не поглиблювати стан розгубленості, зневіри та комплексування пацієнта.

Список використаних джерел

1. Бутрова С.А. Висцеральное ожирение – ключевое звено метаболического синдрома. *Міжнародний ендокринологічний журнал*. 2009. №2(20). С. 82-84.
2. Н. Д. Бабич. *Культура фахового мовлення: навчальний посібник*. Чернівці: Книги – XXI, 2006. 496 с.
3. Навчук Г. В., Шутак Л. Б. Культура мови медика як невід’ємна складова лікарської деонтології. *Збірник наукових праць «Культура мови медика»*. 2014. 228 с.
4. Паньків В. І. Ожиріння як медико-соціальна проблема. *Практична ангіологія*. 2006. №4(5). С. 36-42.
5. Шутак Л. Б., Навчук Г. В., Ткач А. В. *Українська мова професійного спрямування: навчальний посібник за ред. Г. В. Навчук*. Чернівці: Видавництво Буковинського держ. медичного університету, 2008. 444 с.

*Кравчук Лариса Олександрівна,
доцент кафедри загальної хімії,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ – ІНТЕЛЕКТ І МОРАЛЬ

Знання, які повідомляються в процесі навчання, становлять вагому цінність. Головне їх значення визначається тим, як вони здатні формувати у суб’єкта виховання світогляд, який відповідав би ідеї морального призначення людини та моральним вимогам цього призначення.

Знання такого змісту даються лише через навчання, яке не може бути відмежованим від ідейно-моральних завдань. Навчання збуджує багатосторонній інтерес до предмета і надає не тільки теоретичні, а й практичні знання, не дозволяючи конкретним фактам, програмовому матеріалу займати домінуюче місце поруч з ідеями. Розумне навчання дає знання не в розрізненому вигляді, а в послідовному, у формі ґрунтовно обміркованої системи, яка б могла мати для студента значення сили, що стала би панівною над усім його духовним життям і користувалась би своїм змістом як засобом для морального облагородження вихованця.

Нерозривність Істини і Добра у світі, а звідси – Інтелекту і Моралі в людині зумовлює нерозривний зв’язок навчання та виховання у педагогічному процесі. Основний напрям та найефективніший засіб

досягнення виховних цілей – це поєднання інтелектуального і морального виховання шляхом одночасного впливу на розум та серце молодої людини.

Виступаючи безпосереднім вихователем розуму, навчання повинно бути і безпосереднім вихователем всіх інших духовних властивостей та рис характеру людини. Через освіту людина здатна усвідомлювати свою сутність, аналізувати себе, керувати власною долею самостійно. Подібний процес можна спостерігати в історії становлення та розвитку народів. Підвищення рівня освіченості націй, які дає можливість самовизначитися, зумовлює те, що вони не терпітимуть більше втручання та панування над собою і захочуть самі зреалізувати своє призначення. Через поступ культури народжується національне питання. Ось чому саме освіта та її гармонійне поєднання з вихованням набуває архіважливого значення у становленні та розвитку не тільки окремої людини, а й цілого народу, адже формуючи маленьке, ми вибудовуємо велике, з маленької людини виростає особистість. Особистість також є членом колективу, а правильні особисті інтереси безпосередньо формують «інтереси колективу» [1, с. 18.] Найвидатнішим силовим засобом росту української нації є її культурно-освітня міцність, спрямована на збереження, зміцнення та розвиток власної культури, що дає можливість утвердити цивілізовані відносини в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. *Виховний ідеал*. Полтава, 1994, 190 с.

Кравчук Леонід Васильович,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет

імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В ПЕРІОД ВЕРЕСЕНЬ 1939 – ЧЕРВЕНЬ 1941 рр.

Вивчення новітньої історії України студентами першого курсу передбачає кілька завдань: це усвідомити природу тоталітарних систем ХХ століття, таких як сталінізм і фашизм, а також формування у молоді національної свідомості, демократичних цінностей та професійної компетентності.

Серед усіх складових системи культосвітніх закладів специфічні функції виконували музеї різних типів і напрямів. Тому нова радянська влада приділяла велику увагу музейній справі. Однак все це робилося винятково для пропаганди комуністичної ідеології: на музеї, так само, як на літературу і театр, більшовики дивилися лише як на засіб агітаційної роботи з населенням. Природознавчі музеї чи природознавчі експозиції краєзнавчих музеїв будувалися за принципом вульгаризованого дарвінізму і примітивного матеріалізму, а експозиції й екскурсивод мали переконати відвідувача, що матеріалістичний світогляд і передова радянська наука беззаперечно вирішили всі наукові проблеми світу [1, с. 246-248].

Відповідно до прийнятої загальнодержавної й партійної політики в музейній справі Тернопільська обласна рада вживала необхідних заходів для забезпечення належних умов функціонування місцевих музеїв.

Було затверджено проект пристосування низки будинків під музей і кошторис витрат на таке пристосування в сумі 73,4 тис. крб. [2, арк. 7].

Згодом влада почала облаштовувати власні архіви, проте робила це так неохайно і недбало, що при перевезенні та при розташуванні фондів гинули цінні матеріали та пам'ятки. Архівне управління не довіряло місцевим фахівцям, ігнорувало українців, зверталось до послуг недосвідченої, але ідеологічно надійної молоді [1, с. 237-238].

Отже, місцева влада використовувала всі можливості й резерви для зміцнення культосвітніх закладів як ефективних важелів ідеологічного впливу на населення, його залучення до соціалістичного господарювання і включення в систему радянських суспільних відносин.

Список використаних джерел

1. Західня Україна під большевиками. ІХ.1939 – VI.1941. Збірник статей. За ред. Мілени Рудницької. Нью-Йорк, 1958. 494 с.
2. Державний архів Тернопільської області, Ф. Р-1833, Оп. 6, Спр. 28. Постанова Тернопільського облвиконкому від 26 травня 1941 р. «Про обласний історико-краєзнавчий музей», арк. 7.

*Кравчук Олена Ростиславівна,
викладач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»*

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У РЕЗУЛЬТАТІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Вивчення студентами вищих медичних навчальних закладів дисциплін «Історія української культури» та «Сучасна цивілізація та культура» відіграє важливу роль у формуванні гармонійної особистості лікаря-громадянина незалежної держави, оскільки забезпечує розвиток національної свідомості, загальної культури й соціалізації особистості у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі.

Компетентнісний підхід у вищій освіті передбачає опанування студентами різного роду вміннями, які дозволять їм в майбутньому діяти ефективно в ситуаціях професійного, особистого і суспільного життя. Виникає потреба виділити необхідні фахівцю компетентності які в подальшому відіграють важливу роль у гармонійній взаємодії його з соціальним оточенням.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Історія української культури» у студента повинні бути сформовані наступні компетенції: 1) здатність порівнювати розвиток української культури з розвитком культур інших народів світу, зокрема культур народів Західної Європи; 2) здатність послідовно і змістовно аналізувати основні культурні епохи, їх історико-культурні пам'ятки; 3) вміння аргументувати особливості історико-культурних періодів України; 4) здатність орієнтуватися в основних напрямках сучасної української культури, а також вміти дати їм об'єктивну та науково обґрунтовану характеристику; 5) здатність самостійно робити висновки й узагальнення культурологічних проблем; 6) вміти застосовувати культурологічні знання для визначення особистої орієнтації в культурному просторі; 7) здатність володіти основними елементами культурного етикету та виявляти свою всебічну обізнаність в питаннях української культури; 8) здатність використовувати набуті знання, вміння та навички в обраній за фахом практичній роботі.

Формування даних компетентностей сприяє розвитку всебічно розвиненої та гармонійної особистості майбутнього лікаря-громадянина демократичного суспільства, здатної до самореалізації, яка розуміє місце і роль культури в структурі людської життєдіяльності та цінність і необхідність збереження культурних здобутків людства.

Список використаних джерел

1. Качкан В. А., Кузенко В. А. *Історія України та української культури*. Примірня програма навчальної дисципліни підготовки фахівців (магістерського) рівня вищої освіти / за ред. д-ра філол. наук, проф., акад. АН Вищої школи України В. А. Качкана. К., 2016. 20 с.

*Кремінська Людмила Миколаївна,
викладач циклової комісії гуманітарної
та соціально-економічної підготовки,
Вищий навчальний заклад
«Київський медичний коледж
ім. П.І. Гаврося»*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Викладаючи гуманітарні чи суспільні дисципліни, педагогу потрібно вміти науково, доступно, цікаво представляти освітній матеріал для студентів. Саме інноваційні технології навчання та викладання у коледжах виступають одним із основних інструментів діяльності викладача, який має багатоаспектні знання свого предмета. Прийоми та підходи до викладання гуманітарних та суспільних дисциплін суттєво змінилися з появою новітніх технологій. Саме від вирішення проблеми технологій навчання залежить результат навчання у коледжах в цілому.

Загальновідомо, що багатогранність технології сприяє формуванню нового типу індивіда, фахівця.

У методиці викладання гуманітарних дисциплін використовується комунікативний метод – навчити студента правильно говорити рідною мовою, іноземною мовою. В процесі навчання методи доповнюють один одного: дискусія, кооперативне навчання, групова робота, проблемний метод, метод конкретних ситуацій, мозковий штурм, ролеві і ситуативні ігри, метод демонстрації, метод аналізу, синтезу, вербальний метод, метод письмової роботи, лабораторний метод, роз'яснювально-пояснювальний, електронне навчання, метод проектів, бліц-опитування по ланцюжку «знайти помилку» [1] тощо.

З-поміж усіх цих методів, які використовують викладачі ЗВО, можна виділити метод проектів – систему навчання, в процесі якої студенти одержують знання, вміння і навички під час планування і виконання завдань – проектів, що поступово ускладнюються.

Кожне заняття обмежене часом, за який не можна виходити. В зв'язку з цим використовуються інформаційно – комп'ютерні технології, які

значно економлять аудиторний час. Широко використовується міжнародна інформаційна мережа, деякі ролики з You Tube тощо.

Комп'ютерні технології та міжнародна інформаційна мережа сьогодні стали невід'ємним складником сучасного світу. Сьогодні не можна уявити якісне викладання гуманітарних та суспільних дисциплін без міжнародної інформаційної мережі. Але не можна уявити якісне викладання гуманітарних та суспільних дисциплін і без розвитку мовних навичок, зокрема у студентів – медиків. Безпосереднє спілкування студентів з викладачем повинно бути обов'язковим. Без безпосереднього спілкування студентів з викладачем втрачається можливість навчання правильній побудові заохочення, точне висловлювання думки, вимовляння нових професійних термінів і назв.

Відомо, що специфіка медпрацівника поки що обов'язково потребує мовного спілкування з пацієнтом. Для цього потрібно використовувати методичні прийоми навчання спілкуванню, такі як фронтальні опитування студентів, колоквиуми, диспути тощо. Медик зобов'язаний правильно використовувати мову, вільно спілкуватися з хворими і своїми колегами. Це завжди сприяє ефективності лікування.

Так, зокрема відомий психіатр і невролог професор В. Бехтерев говорив, що якщо хворому після розмови з лікарем не стало наполовину легше, то це не лікар.

Список використаних джерел

1. Лук'янова Л. Б. Технологія організації проектної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16-30.

*Криськов Андрій Анатолійович,
доктор історичних наук, доцент,
завідувач кафедри українознавства і філософії,
Тернопільський національний технічний
університет ім. Івана Пулюя*

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ ПОДІЙ НАПЕРЕДОДНІ РАДЯНСЬКО- НІМЕЦЬКОГО ЗІТКНЕННЯ 1939-1941 РР.

У новітній історії Західної України періоду 1939 – 1941 рр. належить особливе місце. За цей час західноукраїнське населення зазнало гніту трьох окупаційних режимів: польського, радянського і німецького. Упродовж цих років воєнні дії Другої світової війни на землях Західної України розпочиналися тричі: на початку вересня 1939 р. німецька авіація

бомбила волинські міста; 17 вересня розпочалась так звана «визвольна місія» Червоної армії, внаслідок чого регіон приєднали до УРСР у складі СРСР; наприкінці червня – на початку липня 1941 р. розпочались масштабні бої між радянськими і гітлерівськими військами.

Таким чином, на першому етапі Другої світової війни (до початку радянсько-німецького воєнного зіткнення із вторгненням фашистських військ на територію СРСР) західноукраїнські землі стали географічним і політичним простором геополітичного протистояння наймогутніших на той час гітлерівської і сталінської тоталітарних систем. Суть подій 1939 – 1941 рр. полягала в тому, що внаслідок пакту Молотова – Ріббентропа і таємних протоколів до нього із застосуванням збройної сили та в ході військової агресії було здійснено поділ Польщі між Берліном і Москвою, а Західна Україна приєднана до УРСР.

З метою здійснення процесів радянзації та форсування уніфікації суспільно-політичного і соціально-культурного життя регіону на принципах сталінського тоталітарного режиму новій окупаційній владі довелося застосувати комплекс політико-правових заходів, які з однієї сторони створювали умови радянзації краю, а з іншої – надавали кремлівському сценарію соціалістичної трансформації всіх сфер західноукраїнського суспільства легітимного, насамперед з позицій міжнародного права, характеру.

Ідеологічний акцент радянської політики зміщувався на тезу про повну відповідність приєднання Західної України до УРСР прагненням місцевого населення, і цим самим приховувались дійсні наміри Москви у вересневій акції 1939 р. та істинні мотивації анексії західноукраїнських земель, які насправді були спрямовані не на гарантування демократичного і соціалістичного майбутнього західних українців, а на забезпечення агресивних стратегічних інтересів кремлівського керівництва. Перший період (вересень – грудень 1939 р.) – діяльність тимчасових органів управління; другий (грудень 1939 – лютий 1940 рр.) – створення органів радянської влади на місцях; третій (лютий 1940 – червень 1941 рр.) – утвердження і розбудова партійних, радянських і господарських управлінських структур. Аналогічно на три етапи розкладається процес ставлення населення до радянської влади: очікування позитивних змін – розчарування в результатах – несприйняття перспективи.

Вирішальна роль у насаджуванні тоталітарної сталінської моделі господарювання належала обласним і районним комітетам партії, які безпосередньо впливали на функціонування об'єктів виробничого, комунально-побутового та фінансово-торговельного профілю через підбір, розстановку й контроль за діяльністю керівних кадрів. Ефективними важелями впливу на виробничу сферу були розподіл фондів, визначення

планових завдань, регулювання бюджетних надходжень і системи збуту, обов'язкова звітність перед вищими органами.

Нова влада прагнула докорінно перебудувати й невиробничу сферу життєдіяльності регіону: освіту, культуру, охорону здоров'я. Перші кроки владних органів у цих сферах населення краю зустріло позитивно: відкривалися безкоштовні українські початкові й середні школи; здійснювався курс на ліквідацію неписьменності та малописьменності; з'являлися нові вищі навчальні заклади. Водночас намітилися конкретні заходи русифікації освітньої сфери, докорінної зміни змісту й характеру навчання та виховання молодого покоління в прокомуністичному, антинаціональному й атеїстичному спрямуваннях. Імперський дух опанував заклади культури (клуби, бібліотеки, хати-читальні

Припинили існування культурно-освітні, громадські та мистецькі установи й організації, що не мали аналогів у СРСР. Сфера духовної культури потрапила під тотальний контроль Комуністичної партії, що стала монополістом на політичному небосхилі держави. Усі інші політичні партії або саморозпустились, або були ліквідовані через заборону.

Після десятилітньої приватної платної медицини за часів правління Польщі місцеве населення зі зрозумілою прихильністю поставилося до радикальних змін у галузі охорони здоров'я: здійснення націоналізації приватних лікарень, поліклінік, аптек; скасування плати за лікування, запровадження безоплатної (а тому й загальнодоступної) масової медичної допомоги.

Однак усі заходи нової окупаційної влади, безвідносно до того, як сприймало місцеве населення, були тільки елементами сталінської партійно-державної політики, спрямованої на утвердження в західноукраїнському регіоні авторитарної адміністративно-командної системи управління, рудименти якої реально відчутні в сучасному українському соціумі.

Герменевтика такого імперського алгоритму обумовила формулювання терміну «радянізація», як політики Комуністичної партії та радянського уряду, яку вони проводили на захоплених і включених у сферу свого впливу територіях. У цьому контексті радянізація – це насильницьке запровадження на приєднаних територіях норм і зразків, способів і форм суспільно-політичного, соціально-економічного й культурно-духовного життя, характерних для тоталітарного режиму СРСР. Основні ознаки радянізації: застосування військової сили на початковому етапі її здійснення; формування адміністративно-командної системи управління; авторитарне втручання компартійних органів у всі сфери життя регіону; націоналізація промисловості та колективізація сільського господарства; насадження комуністичної ідеології через

протистояння з релігійними інституціями; знищення національної культури через боротьбу з національною ідеєю та ліквідацію її носіїв; ізоляція регіону від міжнародного впливу; застосування репресивних структур у забезпеченні реалізації радянізаційних заходів.

За потреби враховувалася концептуальна теза про пріоритетне значення національної ідеї та національного державотворення як стратегічної мети суспільно-історичного поступу народу. Саме в цю політичну площину було спрямоване вістря комуністичної пропаганди та практичні заходи репресивних органів із чітко визначеним комуністичною партією завданням: знищити прагнення національно свідомих громадян до самостійної держави ще на етапі національної ідеї. Наявність супротиву місцевого населення заходам насильницької радянізації підтверджувала такі прагнення, а масові репресії партійно-державної влади проти місцевого населення виступали і як форма реакції на національний опір, і як засіб здійснення трансформаційних процесів соціалістичної спрямованості.

*Кульчицька Тетяна Володимирівна,
заслужений вчитель України, вчитель історії та
правознавства Тернопільської спеціалізованої школи
I-III ступенів №7 з поглибленим вивченням іноземних мов;*

*Кульчицька Софія Віталіївна,
студентка Тернопільського національного
педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка*

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ

У сучасних теоретико-практичних дослідженнях активно вивчається питання професіоналізму й професійної компетентності. Науковці стверджують, що компетентність є певним ступенем соціальної та психологічної зрілості людини, що передбачає визначений рівень психічного розвитку особистості, психологічну готовність до певного виду діяльності, що дає індивіду змогу успішно функціонувати в суспільстві [3, с. 147-151].

Саме тому, важливо розглянути поняття «*професійна компетентність*» у науковій теорії. Не існує єдиної думки щодо визначення цього поняття, тож доцільним буде навести декілька прикладів. Актуальними в дослідженні проблеми компетентностей є наукові дослідження І. Зимньої, присвячені соціально-професійній

компетентності як цілісному результату професійної освіти. Компетентність науковець розглядає як актуальну, сформовану особистісну якість, інтелектуально й особистісно обумовлену соціально-професійну характеристику людини, що ґрунтується на знаннях [1, с. 71-88].

Актуальною та важливою є думка Н. Ничкало. Науковець доводить, що професійну компетентність утворюють такі складники: наявність в суб'єкта професійних знань, умінь і навичок, а також найбільш важливих професійних якостей; прагнення майбутнього фахівця до конкретної професійної діяльності; уявлення про свої соціальні ролі; прагнення й ціннісні орієнтації; регулювання професійного становлення [2, с. 225-243].

Констатуючи, слід звернути увагу що в процесі підготовки має бути сформована цілісна професійно культурна особистість, в основі якої лежить соціально-професійна якість, яка надає змогу їй успішно виконувати професійні обов'язки та взаємодіяти з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Зимняя И. Социально-профессиональная компетентность как целостный результат профессионального образования (идеализированная модель). *Проблемы качества образования*. Уфа, 2005. Кн. 2. С. 71-88.
2. Ничкало Н. Соціальна педагогіка: перспективи досліджень. *Реформування соціальних служб в Україні: сучасний стан та перспективи*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 5-7 черв. 2002 р. Львів, 2003. С. 148-156.
3. Петришин Л. Системний підхід як основа організації процесу формування креативності майбутніх соціальних педагогів у ВНЗ. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2013. № 26. С. 147-151.

Кульчицький Віталій Йосипович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ

Важливою складовою формування особистісних компетенцій майбутніх фахівців – є науково-педагогічна та виховна робота викладачів. Метою освітньої галузі є особистісний розвиток молоді людини,

формування її патріотичної компетентності шляхом засвоєння різних видів соціального досвіду, що складається із загальнолюдських, загальнокультурних та національно-патріотичних цінностей, соціальних норм, громадянської активності, прийнятої в суспільстві поведінки [1, с. 395-399].

Патріотична компетентність формується комплексно. Так, патріотична самосвідомість у молоді утверджується під час: набуття та розширення знань з історико-культурної, краєзнавчо-етнографічної, мовознавчої обізнаності; осмислення національної самоідентифікації, приналежності до народу, країни; духовного саморозвитку. Важливими у цьому контексті є методи ненав'язливого патріотизму, які проявляються через участь молоді у комунікативних заходах, туристичних мандрівках, громадській діяльності.

Відтак, патріотична компетентність є об'єктивною категорією, адже становить певний рівень розвитку особистості і наявність знань, умінь, навичок, ставлень й орієнтацій. Таким чином, до патріотичної компетентності відносяться такі компоненти: національна свідомість, моральна свідомість, громадянське почуття обов'язку, ціннісне ставлення до країни, переконання.

Список використаних джерел

1. Порохнавець О. Наукова інтерпретація сутності поняття «національно-патріотична компетентність» в психолого-педагогічній літературі. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон, 2015. № 67. С. 395-399.

Кучер Світлана Леонідівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ МІЖПРЕДМЕТНОГО ПІДХОДУ

Сучасне суспільство постійно переорієнтує мету розвитку людини з науково-технічного прогресу на реалізацію можливостей і цінностей людини в ньому. За останні роки спостерігається тенденція гуманізації суспільних відносин. Найбільше потребує освітня сфера втілення головного свого призначення – створювати умови для вільного розвитку особистості.

Кожний навчальний предмет, освітня область робить свій внесок у формування професійної компетентності студента. Але у природі і суспільстві немає ізольованих процесів. Не можна сформуванню компетентності за окремими незалежними законами зв'язків та явищ. У реальному світі все взаємозалежно, а в навчальних предметах вивчається з різних сторін. Закономірно виникає проблема інтеграції, взаємних міжпредметних зв'язків в освіті.

Міжпредметні зв'язки є педагогічна категорія для позначення синтезуючих, інтегративних відношень між об'єктами, явищами та процесами реальної дійсності, що знайшли своє відображення у змісті, формах і методах навчально-виховного процесу та виконують освітню, розвиваючу та виховну функції у їх органічній єдності. Педагогічна ідея міжпредметних зв'язків виникла та розвинулася під впливом процесів інтеграції та диференціації наукових знань.

Традиційно міжпредметні зв'язки у змісті освіти здійснюються на рівні навчального предмету та навчальної інформації. Більшість науковців вважають, що саме міжпредметні зв'язки включають студентів у процес оперування пізнавальними мотивами, що мають загальнонауковий характер (абстрагування, моделювання, узагальнення, аналогія тощо). Так, С. Олійник подає влучну характеристику: «педагогічна технологія реалізації міжпредметних зв'язків – це така організація взаємопов'язаного навчання, яка поєднує диференційні та інтеграційні процеси під час вивчення окремих дисциплін і забезпечує формування цілісної системи знань, умінь і навичок, значущих якостей особистості, необхідних фахівцю для виконання функціональних обов'язків у його професійній діяльності [2, с. 407-411].

В узагальненому вигляді, розглядаючи можливі рівні інтеграції знань, Д. Коломієць наполягає, що для формування систематизованих знань важливо навчити студентів не тільки здобувати знання, а й застосовувати раніше засвоєні при вивченні інших предметів. Це досягається такою організацією навчального процесу, при якій він здійснюється із застосуванням дидактичної інтеграції знань. Необхідно враховувати всі рівні інтеграції: перший – на рівні редукції (міжпредметні зв'язки між дисциплінами); другий – на рівні синтезу взаємодіючих наук деякої базової дисципліни (внутрішньодисциплінарний синтез); третій – на рівні цілісної інтегративної системи (інтегративного курсу) [1, с. 11].

Міжпредметні зв'язки характеризуються, перш за все своєю структурою, а оскільки внутрішня структура предмету є її формою, то виділяють такі їх різновиди: 1) за складом; 2) за напрямком дії; 3) за способом взаємодії спрямовуючих елементів. Оскільки склад міжпредметних зв'язків визначається змістом навчального матеріалу, то у

першій із форм можна виокремити такі типи цих зв'язків: 1) змістовні; 2) операційні; 3) методичні; 4) організаційні.

Враховуючи складність та багатогранність поставлених перед освітою задач, такі зв'язки доцільно використовувати комплексно, оскільки вони, при використанні різних методів, сприяють досягненню однієї мети – формування компетентної особистості із сталим світоглядом та громадянською позицією. Одним із таких методів є метод проектів, що сприяє активізації інтелектуальної та емоційної сфер особистості, підвищує продуктивність навчання студентів, його практичну спрямованість. Проектна діяльність уможлиблює використання різних форм самостійної роботи: індивідуальну (розробка проекту одного виробу одним студентом), парну (розробка ряду моделей на одній базовій основі двома студентами), групову (розробка моделей під одним девізом), колективну (розробка колекції конкурсних моделей колективом студентів одного курсу чи факультету для показу на подіумі).

З метою запобігання ситуації, коли студенти не мають уявлення про надпредметний характер багатьох понять та законів, не використовують знання і компетенції в нових умовах, сучасна система освіти повинна орієнтуватися на формування міжпредметних компетентностей, таких як: 1) компетентність у сфері самостійної пізнавальної діяльності; 2) компетентність у сфері соціально-трудової діяльності; 3) компетентність у культурно-дозвільній сфері; 4) компетентність у професійній діяльності.

Можна із впевненістю стверджувати, що між сутністю професійної компетентності та спеціальними знаннями та вміннями є ключова взаємозалежність. За своєю суттю спеціальні знання та вміння не відрізняються від будь-яких інших. Вони не є вродженою якістю, а становлять собою процес і результат складної професійної діяльності. Уміння формуються на практиці в результаті багаторазового проходження етапів проектування, їх розвиток базується на теоретичному вивченні правил і законів спеціальних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Коломієць Д.І. Інтеграція знань з природничо-математичних і спеціальних дисциплін у професійній підготовці учителя трудового навчання: автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2001. 26 с.

2. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ–Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. Вип. 36. 517 с.

*Маланчук Лариса Михайлівна,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри акушерства та гінекології №1;*

*Мартинюк Вікторія Миколаївна,
кандидат медичних наук,
асистент кафедри акушерства та гінекології №1;*

*Маланчин Ірина Миколаївна,
кандидат медичних наук,
доцент кафедри акушерства та гінекології №1,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»*

СИМУЛЯЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ»

Покращення якості надання освітніх послуг і фахової підготовки лікарів залишається пріоритетним завданням вищих медичних закладів IV рівня акредитації МОЗ України [1, с. 6-10].

Державна програма реформування медичної галузі, підвищення вимог до якості надання медичних послуг вимагає від освітніх медичних закладів підготовки спеціалістів не тільки з високим рівнем теоретичних знань, але й з умінням використовувати їх у практиці. Поряд з цим, існує ряд законодавчих актів, які обмежують можливість спілкування студента з пацієнтом.

У 2009 р. Світовим альянсом за безпеку пацієнтів при підтримці ВООЗ було опубліковано «Керівництво щодо забезпечення безпеки пацієнтів для медичних вишів», в якому зазначається, що ВНЗ повинні створити безпечне та надійне освітнє середовище для навчання клінічних умінь [2, с. 3-7]. Одним із засобів досягнення цього завдання є застосування симуляційних технологій [3, с. 54-57]. Використання імітаційних технологій покликане підвищити ефективність навчального процесу, рівень професійної майстерності та практичних навичок студентів, забезпечуючи їм найбільш ефективний і безпечний перехід до медичної діяльності в реальних умовах.

У Тернопільському державному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського навчання студентів V-VI курсів медичного факультету з окремих тем предмету «Акушерство і гінекологія» проводиться у центрі симуляційного навчання, в якому діють

гінекологічна та пологова зали, обладнані новітніми високотехнологічними манекенами. В клініці з етичних міркувань студенти не можуть відпрацювати такі методи обстеження в акушерстві як вагінальне дослідження для визначення змін з боку шийки матки, що підтверджують готовність шийки матки до пологів чи початок та прогресування пологів. А сучасні фантоми не лише дають таку можливість виконання цієї процедури, але й формування навичку шляхом його багаторазового повторення.

Необхідна навичка для майбутнього сімейного лікаря – виконання прийомів Леопольда – зовнішнього акушерського обстеження теж з успіхом виконується студентами на фантомі. Доцільним, на наш погляд є те, що для формування та закріплення навички викладач не лише моделює різні варіанти положення, передлежання плода і пропонує студентам визначити їх, але й використовує взаємоконтроль. Сучасні фантоми дозволяють оволодіти навиками вимірювання висоти стояння дна матки, що дає можливість визначити термін вагітності.

Таким чином, на сьогоднішній день результативність освітнього процесу, який формує професійні компетенції, реалізується через ефективно поєднання стимуляційного та інтерактивного видів навчання. Сучасний розвиток медичної науки й практики зумовлює необхідність вносити корективи в підготовку студентів-медиків із наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Луговий В.І. Якість вищої освіти в Україні: проблеми забезпечення та визнання *Вища освіта в Україні*. 2013. № 3. 256 с.
2. Лісовий В.М., Капустник В.А., Марковський В.Д., Завгородній І.В. Загальні проблеми та перспективи застосування симуляційних методів освіти. *Симуляційне навчання в системі підготовки медичних кадрів*. Матеріали навчально-методичної конференції, присвяченої 212 річниці від дня заснування ХНМУ. Харків: ХНМУ, 30 листопада 2016 р. С. 3-7.
3. Корда М. М., Шульгай А. Г., Запорожан С. Й., Крицак М. Ю. Симуляційне навчання у медицині – складова частина у процесі підготовки лікаря-спеціаліста. *Медична освіта*. 2016. № 2. С. 54–57.

*Маишталір Андрій Іванович,
кандидат історичних наук
керівник навчального відділу,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»;*

*Романець Людмила Миколаївна,
кандидат історичних наук,
викладач Вінницького коледжу Національного
університету харчових технологій*

СКРАЙБІНГ – ОДИН ІЗ СПОСОБІВ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Останнім часом усе більше українських педагогів, що працюють у галузі вдосконалення методики викладання історії, зокрема, у закладах вищої освіти, звертають увагу на необхідність активізації роботи з використанням комп'ютерних технологій.

Одним із шляхів зацікавлення студентів навчальним матеріалом є використання у навчально-виховному процесі відео-презентації у техніці скрайбінг, які ґрунтуються на візуальному мисленні [2]. Скрайбінг – новітня техніка презентації (від англійського «scribe» – накидати ескізи або малюнки); мова людини, що виступає, ілюструється «на льоту» малюнками фломастером на білій дошці / аркуші паперу; виходить ніби «ефект паралельного слідування» [1].

За інноваційним потенціалом досвід застосування скрайбінг технологій на заняттях носить інтегрований характер, оскільки передбачає проникнення одних сучасних педагогічних технологій та методик в іншу, спрямованих на формування компетентного підходу вивчення історії.

Особливість скрайбінгу полягає в тому, що одночасно залучаються різні органи чуттів: слух та зір, а також уява студента, що сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню на заняттях з історії. Саме ці особливості роблять скрайбінг одним із методів сучасних технологій, який допомагає доступно та легко пояснювати складний матеріал. Скрайбер прямо на очах аудиторії замальовує основні ідеї та ключові моменти презентації, лекції, конференції, замінюючи іменники і дієслова картинками, схемами, графіками. Будь-який викладач, пояснюючи історичний матеріал з крейдою біля дошки, по суті є ось таким скрайбером-фасилітатором [3]. Скрайбінг-фасилітація втягує в процес учасників лекції, дає їм можливість формулювати свої думки, висловлювати креативні ідеї.

Отже, за допомогою скрайб-технологій відбувається якісне засвоєння ключових моментів заняття. Візуалізація дозволяє пов'язати отриману

інформацію в цілісну картину про той чи інший період часу. Крім цього, використання скрайбінга на занятті історії розвиває у студентів критичне та образне мислення.

Список використаних джерел

1. Гладун М. А. Технології Візуалізації навчального матеріалу при створенні сучасних електронно-освітніх ресурсів для початкової школи. *Інформаційні технології*: зб. тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців 18.05.2017. К., 2017. С. 49-51.

2. Осадчий В. В., Осадча К. П. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі розвитку візуального мислення майбутніх учителів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*, 2014. № 1. С. 128–133.

3. Намонюк Ч. Скайбінг як інноваційна методика викладання у вищій школі. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародне співробітництво для локального розвитку»*. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. С. 9–11.

*Мельничук Ірина Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАТИЗАЦІЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Професійна підготовка майбутніх фахівців медицини характеризується тим, що на сучасному етапі розвитку вищої медичної освіти відбувається постійне вдосконалення процесу навчання студентів-медиків шляхом інтеграції класичних та сучасних наукових підходів і застосування викладачами інноваційних педагогічних технологій.

Аналіз практичного досвіду роботи викладачів та наукових публікацій свідчить, що в сучасній вищій освіті спостерігаються концептуальні трансформації. Вони зумовлені конкретизацією та впровадженням у вищу медичну освіту таких наукових підходів, які сприятимуть оптимальній та ефективній адаптації майбутніх лікарів, стоматологів, фармацевтів, медичних сестер до професійної діяльності ще під час навчання в медичному закладі вищої освіти (МЗВО).

Якщо раніше основними традиційними пріоритетами освіти визначалися ЗУНи – знання, вміння, навички, то вимоги до сучасних фахівців дещо змінили свою траєкторію. Так, серед професійних

цінностей майбутніх медиків особливої значущості набувають здатності (до компетентного виконання професійних функцій, до інноваційного мислення, до творчості та ін.). Сукупність таких здатностей у студентів свідчить про сформованість у них професійної компетентності, яка формується на засадах компетентнісного підходу. Тому застосування компетентнісного підходу у вищій медичній освіті стає одним із засадничих наукових напрямів оновлення професійної підготовки майбутніх фахівців медицини.

Знову ж на заміну традиційної відтворювально-репродуктивної освіти, що базується на опануванні ЗУНів, інноватизація професійної підготовки у МЗВО передбачає формування у студентів-медиків готовності до використання теоретичних знань у нових, нетрадиційних (інколи зумисно змодельованих викладачами) ситуаціях, що потребують інтеграції творчого і діяльнісного підходів до виконання професійних дій. Таким чином формується новий науковий підхід – діяльнісно-компетентнісний.

З цією метою викладачі використовують педагогічні технології, які базуються на активній міжособистісній взаємодії (інтераціях). Основними складниками таких технологій є навчальні тренінги, ситуативні вправи, кейс-стаді, дидактичні ігри та ін. Відтак професійна підготовка набуває ознак практико-орієнтованої освіти, що базується на реалізації праксеологічного підходу.

Водночас увзаєминах на рівні «викладач – студент» спостерігається заміна авторитаризму з боку викладача на модель суб'єкт-суб'єктної взаємодії на основі співробітництва і партнерства в пізнанні, що є ознакою використання особистісно зорієнтованого підходу.

Як уже зазначалося у наших публікаціях, освіта є такою галуззю соціальної сфери, де стійкий розвиток інноваційної діяльності розглядається як процес відтворення людського капіталу на розширеній та інноваційній основі, що, на думку багатьох західних економістів, дає більший прибуток державі та працедавцям, ніж використання матеріального капіталу [1, с. 183]. Тому проблема управління інноваційно-технологічними процесами, що використовуються для підготовки фахівців у вищій школі, набуває актуальності. Відбувається перехід системи вищої освіти до якісно нового стану.

Посилення інтересу викладачів ТДМУ до модернізації вищої медичної освіти виявляється в тому, що за останні роки на базі нашого університету проведено кілька ґрунтовних наукових розвідок, які завершилися захистом докторських і кандидатських дисертацій (І. Гуменна, М. Заєць, Я. Нахаєва, Л. Новакова, В. Назарук, С. Ястремська та ін.). Предметом таких досліджень було використання педагогічних інновацій у професійній підготовці майбутніх лікарів та фахівців сестринської справи.

З метою поглибленого ознайомлення викладачів МЗВО з сучасними й ефективними педагогічними технологіями та можливостями реалізації педагогічної інноватики у ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» (ТДМУ) другий рік поспіль організовано курси підвищення педагогічної майстерності. Основним результатом роботи курсантів є авторські розробки занять з використанням інноваційних педагогічних технологій, які застосовуються викладачами у підготовці студентів ТДМУ. Важливою ознакою таких розробок є акцентуація авторів на важливості реалізації наукових підходів у вищій медичній освіті.

Список використаних джерел

1. Мельничук І. М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Тернопільський нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2011. 584 с.

***Назарук Віктор Львович,**
кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини
та фізичного виховання,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ВПЛИВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ РЕАБІЛОЛОГІВ

У сучасних умовах розвитку суспільства технологічність стає вирішальною характеристикою організації навчально-пізнавальної діяльності студента та передбачає перехід на якісно новий ступінь його професійної підготовки.

Ми погоджуємось з Л. Тіхоміровою, яка стверджує, що важливість і значущість будь-якої технології полягає в тому наскільки вона є здоров'язбережувальною. Дослідниця розглядає здоров'язбережувальні технології (ЗТ) не як самостійні, а як необхідну умову та якісну характеристику освітніх технологій [3].

На думку Ю. Палічука, здоров'язбережувальна технологія містить у собі сприятливі умови навчання студента у вищому навчальному закладі, що передбачають відсутність стресу, адекватність вимог і методик навчання та виховання, їх раціональну організацію [1, с. 69]. Н. Смирнов

здоров'язбережувальні технології визначає, як систему психолого-педагогічних та організаційних методів, прийомів і технологій, спрямованих на охорону і зміцнення здоров'я студентів, формування в них культури здоров'я. Науковець пропонує таку класифікацію здоров'язбережувальних технологій: здоров'язбережувальні освітні технології, фізкультурно-оздоровчі, медико-гігієнічні та екологічні здоров'язбережувальні технології, технології забезпечення безпеки життєдіяльності [2, с. 21].

Таким чином концептуально обґрунтована здоров'язбережувальна технологія – є перспективним напрямом і надійним фундаментом для формування нового погляду на систему вищої освіти. Ураховуючи значний інтерес з боку науковців та актуальність проблеми використання здоров'язбережувальних технологій, у нашому дослідженні використовувалися наступні ЗТ:

– *технологія проведення занять з фізичного виховання в природних умовах* (парк, лісосмуга, берег річки чи озера). Практика свідчить, що заняття просто неба серед зелених насаджень і мальовничих пейзажів сприяють підвищенню емоційного тону та загартуванню організму, зміцнюють здоров'я та реалізують потребу майбутніх реабілітологів у спілкуванні з природою. Заняття з фізичного виховання (як і інші форми занять фізичними вправами) часто називають заняттями здоров'я, коли ж вони проводяться на свіжому повітрі та в природних умовах, їх оздоровчий вплив підвищується в декілька разів;

– *технологія емоційної підтримки студентів (на основі використання музики на заняттях з фізичного виховання)*. Спеціальні фізіологічні дослідження виявили позитивний вплив музики на нервову, серцево-судинну, дихальну, імунну та інші системи організму людини. Практикою доведено, що, впливаючи на фізіологічні процеси організму людини, музика сприяє підвищенню амплітуди дихання, легеневої вентиляції, емоційного тону, покращує працездатність, викликає реакції, пов'язані зі змінами системи кровообігу та дихання, пришвидшує процес навчання руховим діям тощо. Виконання фізичних вправ під музику привчало студентів до відчуття ритму, такту, розміру, висоти звуків та форм музичних композицій. Переконані, що хороше засвоєння цих музичних елементів значно допоможе майбутнім реабілітологам і в їхній професійній діяльності;

– *технологія самооздоровлення*, що передбачає організацію самостійної роботи студентів у напрямі формування культури здоров'я. Для ефективного самооздоровлення майбутні реабілітологи проводили цілеспрямовану роботу у цьому напрямі використовуючи наступні засоби: комплекси вправ для профілактики порушення зору та запобігання

комп'ютерного синдрому, ходіння босоніж, комплекси вправ ранкової гігієнічної гімнастики та самомасаж.

Зважаючи на актуальність досліджуваної проблеми, слід зазначити, що впровадження здоров'язберезувальних технологій в процес фізичного виховання студентів сприятиме формуванню у них культури здоров'я. Показниками цього процесу є: піднесення емоційного стану майбутніх реабілітологів, більш якісне виконання ними фізичних вправ, підвищення їхньої рухової активності, розвиток почуття краси і естетики, формування інтеграційних зв'язків та ін.

Список використаних джерел

1. Палічук Ю. І. Педагогічні здоров'язберезувальні технології в системі підготовки фахівців економічного профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Палічук Юрій Іванович. Тернопіль, 2011. 215 с.

2. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе. 2-е изд. М. : АРКТИ, 2006. 320 с.

3. Тихомирова Л. Ф. Теоретико-методологические основы здоровьесберегающей педагогики : монография / под ред. М. И. Рожкова. Ярославль, 2004. 240 с.

Нахаєва Ярина Михайлівна,

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри іноземних мов,

*ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Інтеграція України до європейського освітнього простору потребує високого рівня професійної підготовки майбутніх фахівців. Сучасні працівники будь-якої галузі покликані володіти міцними знаннями й уміннями, навичками та професійними якостями, що даватимуть змогу знаходити оптимальні, самостійні рішення в нестандартних ситуаціях. У таких умовах лише професійно підготовлений фахівець може вийти за межі незапланованого, наднормативного й ухвалити правильне, обґрунтоване рішення, а також нести за нього відповідальність.

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається з сукупності загальних і професійних знань, тобто опанування фахівцем «наукового дискурсу професії» [1, с. 64] або професійного мовлення – галузевої фразеології та термінології, без чого неможлива успішна професійна діяльність. «Для вільного володіння усною та писемною формами

професійного спілкування студенти нефілологічних ЗВО повинні мати чималий активний лексичний запас фахової термінології» [1, с. 62], оскільки мовленнєва специфіка цього стилю спілкування визначається, зокрема, великою кількістю термінів, що постійно використовуються у сфері професійної діяльності.

Термінологія в будь-якій професійній сфері є одним із важливих аспектів наукових праць із питань організації життєдіяльності людини, формування гармонійного цілісного середовища впродовж тривалого часу. В умовах розвитку постіндустріального інформаційного суспільства та глобалізації, трансформації традиційних парадигм і систем цінностей термінологія залишається одним із важливих компонентів фахової освіти.

Формування термінологічної компетентності, яка є однією з основних складових професійної компетентності, є важливим етапом у підготовці кваліфікованого фахівця. Адже володіння термінологічно-поняттєвим апаратом належить до категорії спеціальних знань, без опанування якими неможлива успішна професійна діяльність майбутніх фахівців. Рівень володіння цим апаратом вказує на розуміння фахівцем професійних явищ і понять у сфері діяльності. Вміння спілкуватися мовою професії сприяє швидкому засвоєнню фахових дисциплін, підвищує ефективність праці, допомагає орієнтуватись у професійній діяльності та в ділових контактах. Однією із причин недостатнього рівня професійної підготовки фахівця є недооцінювання термінологічного аспекту в опануванні фаховою термінологічною базою.

Дослідники стверджують, що основою для формування термінологічної компетентності майбутніх фахівців будь-якої галузі є опанування фаховою термінологією не лише на рівні засвоєння значення термінів, а й умілого, граматичного та стилістичного їх використання. У наукових дослідженнях Т. Симоненко [2, с. 131], Л. Вікторової [3, с. 7] та ін. основний акцент зроблено на відповідності професійній діяльності і на розвитку особистісних якостей, що сприятимуть досягненню високих результатів під час виконання поставлених завдань, тоді як фаховій термінології відводять роль допоміжного інструменту, що забезпечує досягнення вищезазначених цілей.

Враховуючи вищезазначене та на основі вивчення наукової літератури, окреслюємо термінологічну компетентність майбутніх фахівців як сформовану здатність доцільно використовувати фахові терміни під час професійної діяльності, розуміти й використовувати професійні висловлювання у різноманітних ситуаціях професійного спілкування з обов'язковим використанням фахової лексики, спираючись на досвід, отриманий під час навчання у ЗВО, та мотивуючи себе особистісною відповідністю обраному фаху і високими результатами у професійній діяльності. У термінологічній компетентності

відображаються готовність і здатність майбутнього фахівця демонструвати належні особистісні якості в ситуаціях професійного спілкування. Здатність використовувати фахові терміни у процесі професійної діяльності досягається шляхом набуття сукупності теоретичних знань та практичних умінь і навичок.

Отже, підготовка майбутніх фахівців повинна бути скерована на формування термінологічної компетентності, тобто на збагачення їхнього словникового запасу фаховою термінологією, засвоєння ними правил професійного спілкування і вдосконалення їхнього офіційно-ділового та професійного стилю висловлювання. Високий рівень володіння фаховою термінологією є показником ґрунтовності підготовки фахівця, його конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Термінологічна компетентність відіграє провідну роль у здійсненні конкретного виду професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Тоцька Н. І. Методика роботи викладачів вищого технічного навчального закладу над українським професійним мовленням студентів. *Дивослово*. 2003. № 1. С. 62-65.
2. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів : [монографія]. Черкаси, 2006. 328 с.
3. Вікторова Л. В. Формування професійно-термінологічної компетентності студентів вищих аграрних навчальних закладів у фахівців у фаховій підготовці : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Чернігів, 2009. 23 с.

***Нестеренко Наталя В'ячеславівна,**
старший викладач кафедри іноземних мов,
Одеський національний медичний університет*

ВИКОРИСТАННЯ АУДІО ТА ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ВНЗ

Сучасні умови розвитку міжнародних зв'язків України з європейськими країнами спонукають до змін систему освіти у вищих навчальних закладах. Користування іноземною мовою, а саме англійською, постає обов'язковою у професійній діяльності, що сприяє ефективному спілкуванню, доступу до всесвітньої інформації та конкурентоспроможності українських фахівців.

Так як англійська мова є необхідною в різних сферах людської діяльності, то виникає необхідність у підготовці фахівців, які могли б

спілкуватися іноземною мовою на професійному рівні. Ось чому у випускників медичних ВНЗ виникає потреба в професійному іншомовному спілкуванні у різних ситуаціях, пов'язаних із участю в міжнародних конференціях і переговорах із представниками закордонних фармацевтичних компаній, стажування чи професійною діяльністю за кордоном.

У зв'язку з відсутністю мовного оточення одним з дійсних засобів підвищення комунікативної компетенції студентів є використання аудіо та відео матеріалів на заняттях з англійської мови.

Наприклад: вивчаючи тему «Туберкульоз легенів» після читання тексту показати студентам відеоролик, в якому розповідається про збудника туберкульозу, шляхи інфікування, симптоми та методи лікування. Студенти можуть не тільки почути вже знайому з тексту лексику, але й візуально сприйняти картинку, пов'язану з цією темою. Аудіювання разом з візуалізацією може покращити сприйняття та запам'ятовування інформації. Різні лексичні явища можуть асоціюватися з образами на відео. Наприклад, описуючи симптоми туберкульозу легенів, студент може запам'ятати, що на відео пацієнт ставав на ваги, тому одним з симптомів може бути втрата маси тіла.

Після відеоролика, щоб закріпити матеріал за темою, зацікавити студентів та спонукати їх висловити свою точку зору, використовуючи відому їм лексику, можна провести дискус по таких запитаннях як:

1. What kind of disease is pulmonary tuberculosis?
2. What is the causative agent of the disease?
3. What are the ways of transmission?
4. What are the characteristic symptoms of the disease?
5. What are the methods of treatment?
6. What are the complications?

Всі вищеперераховані завдання допомагають формувати активну мовленнєву діяльність студентів, збагачують їх новими знаннями та активізують творче мислення й пам'ять, розвивають зацікавленість до іноземної мови.

*Орос Ільдико Імрївна,
доктор філософії, ректор,
Закарпатський угорський інститут
ім. Ференца Ракоці II*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У 80-90-х рр. ХХ ст.

Із самого початку 80-х років ХХ століття уряд Великої Британії був стурбований зростанням безробіття, яке виникло чи зросло в результаті змін у промисловості і зростаючій конкуренції. З метою зменшення безробіття, ліквідації зростаючої конкуренції уряд Великої Британії видав у 80-х роках низку проектів. Зокрема, в проекті «Нова ініціатива у професійному навчанні» (A New Training Initiative (1981 p.) рекомендувалося розширити можливості для професійного навчання; у проекті «До стратегії професійної освіти дорослих» (Towards an Adult Training Strategy (1983 p.) особливе значення приділялось представленню інвалідам більших можливостей для професійного навчання [1, с. 51] Створюється єдина система вищої освіти Великої Британії [1, с. 57].

В 1986 р.у Великій Британії була проведена реформа системи професійної кваліфікації, яка відповідала сучасним соціально-виробничим потребам. У зв'язку із проведеною реформою в освіті дорослих відбулися значні зміни:присвоєння кваліфікації узгоджувалося із органами, що підпорядковувалися працедавцям;присвоєння кваліфікації було дозволено проводити на робочих місцях, що розширило коло відповідних акредитованих програм; з метою здобування компетентностей дорослому населенню, дозволялось вчитися за індивідуальними програмами у сприйнятному для нього темпі.

У зв'язку із такими змінами, що відбулися в результаті проведеної реформи, значно збільшилась кількість програм професійної кваліфікації дорослих.

У період, що розглядається, уряд Великої Британії поставив за основну мету: підвищити рівень знань в освіті і збільшити міжнародну конкурентноздатність [2,с. 14]. Для виконання цієї мети уряд намітив шляхи:інвестування роботодавцями освіти підлеглих;розвиток освітнім сектором компетентності основних професійних умінь у дорослих учнів;забезпечення доступу всіх дорослих студентів до освітніх можливостей [2, с. 14].

Після прийняття у 1992 р. закону «Про подальшу і вищу освіту» були створені умови для значного збільшення кількості дорослих студентів в університетах та коледжах подальшої освіти [3, с. 8]. Кількість дорослих (від 25 до 64 років) студентів, що брали участь у формальних програмах

на здобуття відповідного документа, у 1998 році збільшилась порівняно з 1990 роком на 735020 осіб, що становить 2,1% [4, с. 47]. У 1998 році порівняно з 1997 роком збільшилася і кількість студентів неформальних навчальних курсів, які не передбачають видачу будь-яких офіційних документів, на 4,9%— за даними Департаменту освіти Англії [5, с. 6].

Слід зазначити, що в 90-ті роки ХХ ст. збільшення числа студентів, що здобувають вищу освіту у Великій Британії відбулося переважно за рахунок дорослого населення, які навчаються без відриву від виробництва [6, с. 20]. Крім того, після прийняття у 1995 році закону «Про акредитацію» програми додаткової освіти дорослих почали базуватися на тріступеневій моделі організації вищої освіти з присвоєнням ступенів: бакалавра, магістра чи-то доктора після закінчення відповідного ступеня [7, с. 40]. На етапі державної політики Великої Британії в галузі освіти дорослих посилюється роль університета у розв'язанні проблеми додаткової освіти дорослих [1, с. 64]. Крім університетів організацією додаткової освіти дорослих займаються місцеві органи влади, які організують навчання в Центрах освіти дорослих, але у зв'язку із скороченням фінансування кількість таких центрів значно зменшилася. Місцеві органи влади організують програми дорослих за підтримки Фондової ради з подальшої освіти. Після опублікування закону 1992 р. «Про подальшу і вищу освіту» збільшується роль коледжів подальшої і вищої освіти в питаннях організації освіти дорослих, чому сприяє менший термін навчання, ніж в університетах і професійна спрямованість підготовки [8, с. 69]. Впливають на організацію освіти дорослих і добровільні організації: Освітня асоціація робітників, Жіночий інститут та ін. [9, с. 44–45].

Отже, на даному етапі політика Великої Британії в галузі освіти дорослих у 80-90 рр ХХ ст. відбувається на державну рівні. З метою зменшення безробіття, ліквідації зростаючої конкуренції уряд Великої Британії видав низку директивних матеріалів, у яких визначено необхідність розширення можливості для професійного навчання дорослого населення. Проведена реформа системи професійної кваліфікації, що відповідала сучасним соціально-виробничим потребам, сприяла значним змінам в освіті дорослого населення. Уряд поставив завдання: підвищити рівень знань в освіті дорослих і збільшити міжнародну конкурентноспроможність держави на світовому ринку послуг. За період 80-90 рр. ХХ ст. удосконалені і набули вищого статусу програми освіти дорослих; створені умови для збільшення дорослих студентів в університетах і коледжах подальшої освіти, посилена їх роль в освіті дорослого населення. З метою розв'язання проблеми співвідношення централізації й децентралізації управління освітою дорослих видано закони «Про регіональні урядові відділи» (1994 р.), «Про

Агенції регіонального розвитку» (1998 р.), які дають можливість розподілити управлінські повноваження щодо організації освіти дорослих [10, с. 182]. Стосовно змін, які відбулися в реалізації програм додаткової гуманітарної освіти, то слід зазначити, що у зв'язку із скороченням на них фінансування, більшість дорослих повністю оплачує витрати на своє навчання, що організовується місцевими органами влади [11].

Список використаних джерел

1. Топоркова Ольга Викторовна. Развитие дополнительного образования взрослых в Великобритании : диссертация ... кандидата педагогических наук. Волгоград, 2007. 237 с.
2. Watson, D. *Lifelong Learning and the University*. London : Falmer Press, 1998. 178 p.
3. DfEE. *Lifetime Learning : a consultation document*. Sheffield : Department for Education and Employment; Scottish Office ; Welsh Office, 1995. 112 p.
4. *Adult Learning in England: a Review* / J. Hillage, T. Uden, F. Aldridge, J. Eccles; Ed. by J. Hillage. Brighton: College Hill Press, 2000. 117 p.
5. *Adult Education Enrolments in England*. November 1999. London: DfEE, 2000. 16 p.
6. NIACE. *An Adult Higher Education: a Vision. A Policy Discussion Paper*. Leicester : National Institute of Adult Continuing Education, 1993. 74 p.
7. Watson, D. *Lifelong Learning and the University*. London : Falmer Press, 1998. 178 p.
8. Unwin, L. Flower Arranging's Off but Floristry is On: Lifelong Learning and Adult Education in Further Education Colleges. *Further Education and Lifelong Learning : Realigning the Sector for the Twenty-first Century* / edited by A. Green, N. Lucas. London : Institute of Education, 1999. P. 69-85.
9. Field J. *Lifelong Learning and the New Educational Order*. Stoke on Trent, UK and Sterling, USA: Frentham books, 2000. XII. 181 p.
10. Коваленко С. М. Тенденції розвитку освіти дорослих в Англії (остання чверть XX – початок XXI ст.): дис. ... канд. пед. наук. Житомир, 2005. 235 с.
11. NIACE. *Local Authority Adult Education*. Leicester : National Institute of Adult Continuing Education, 1998. URL: <http://www.niace.org.uk/research/lea/lea%20briefing.htm>.

*Петришин Людмила Йосипівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка*

КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ

У низці наукових досліджень зазначено, що жоден виш не може навчити своїх випускників усьому і для усіх життєвих ситуацій, але він може й зобов'язаний сформувати компетентність, озброїти досвідом і методами наукового пізнання своїх випускників, щоб можна було з найменшими витратами додаткової праці й часу засвоювати нову інформацію, поповнювати знання й розширювати теоретичний світогляд. У широкому значенні «компетентність» витлумачують як ступінь соціальної та психологічної зрілості людини, яка передбачає певний рівень психічного розвитку особистості, психологічну готовність до певного виду діяльності, що дає змогу індивіду успішно функціонувати в суспільстві. У вузькому сенсі «компетентність» – це діяльнісна характеристика. Тобто компетентність передбачає певну світоглядну спрямованість особистості, ціннісне ставлення до діяльності та її предметної характеристики [2; 3; 4].

Переконаливим, нам видається тлумачення Ю. Варданяна, який зазначає, що компетентність – це виявлення традиційних знань, умінь і навичок у нетрадиційній ситуації. Таким чином, компетентність є готовністю та здатністю людини діяти в будь-якій сфері відповідно до тріади «знання – уміння – навички». Крім цього, компетентність витлумачують як володіння людиною відповідною компетенцією в єдності з її особистісним ставленням до предмета діяльності [1].

Якщо розглядати європейські стандарти компетентності, варто погодитися з думкою О. Лебедева, що компетентність – це здатність діяти в ситуації невизначеності, здатність працювати в команді та навчатися [5].

У реалізації соціально-гуманітарного напрямку сучасної професійної освіти також необхідне успішне оволодіння креативною компетентністю. Аналіз наукових досліджень Л. Артемова, Н. Волкова, А. Грецова, О. Дунаєва, Т. Остафійчук, Б. Остапова, О. Селіванова, Г. Серікова та інших з питань компетентності та компетенцій зумовив твердження про те, що необхідною особистісною ознакою висококваліфікованого фахівця повинна бути його креативна компетентність. На нашу думку, у даному контексті необхідно керуватися визначенням І. Зазюна, поданим у

науковому дослідженні «Філософія педагогічної дії», у якому зазначено, що *креативна компетентність* – це складне особистісне утворення, що охоплює інтелектуальні, емоційні, моральні та інші набуті знання, уміння й навички, що дає змогу на новому, інтегративному рівні переносити набуті компетентності з однієї галузі життєдіяльності в іншу з метою або досягнення принципово нового результату діяльності, або виконання діяльності на принципово новому якісному рівні [4].

У процесі соціально-гуманітарної професійної підготовки креативна компетентність відіграє вагомий роль, оскільки є комплексом професійних вимог (знань, умінь, навичок) до підготовки фахівця, яка містить систему комунікативних умінь, здатність до педагогічної творчості, уміння та навички використовувати фахові знання та продукувати на їхній нові креативні ідеї.

Варто зазначити, що формування креативної компетентності у процесі професійної підготовки як особистісної професійної ознаки зумовлене актуальною потребою суспільних відносин, що вимагає активних, творчо зорієнтованих, компетентних фахівців, які вирізняються ґрунтовними професійними знаннями, креативною компетентністю, здатністю реалізувати творчі задуми та втілити їх у процес вирішення професійних проблем.

З огляду на це, ми вважаємо, що в процесі підготовки фахівців соціальної сфери необхідно забезпечити студентів не лише професійною, але й креативною компетентністю, яка міститиме такі два складники – *особистісний та діяльнісний*. До структури *особистісного* складника належать такі компоненти: здатність ставити й вирішувати нестандартні завдання, розвинена асоціативність, уява, інтуїція, відчуття прекрасного. До структури *діяльнісного* складника належать такі компоненти: уміння та навички використовувати фахові знання та продукувати на їхній основі нові креативні ідеї; система комунікативних умінь (володіння нормами соціальної комунікації), уміння долати стереотипи, уміння реалізовувати креативні технології в професійній діяльності, дослідницькі, проектувальні, соціально-педагогічні вміння.

Загалом, слід констатувати, що креативна компетентність є необхідною складовою професійної підготовки фахівців соціально-гуманітарної сфери, адже сприяє засвоєнню: умінь застосовувати креативні знання, уміння і навички в процесі професійної діяльності; умінь адаптувати креативні ідеї, концепції та методики в процесі вирішення певних соціально-гуманітарних проблем; умінь реалізувати креативну компетентність у соціально-гуманітарній сфері.

Список використаних джерел

1. Варданян Ю. В. Стрoение и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием: (На материале подготовки педагога и психолога): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. М., 1998. 353 с.
2. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти. К.: НПУ, 2004. 243 с.
3. Зимняя И. Социально-профессиональная компетентность как целостный результат профессионального образования (идеализированная модель). *Проблемы качества образования*. Уфа, 2005. Кн. 2. С. 71-88.
4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. 438 с.
5. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании. *Школьные технологии*. 2004. № 5. С. 3-12. URL: http://www.pedlib.ru/Books/3/0389/3_0389-1.shtml.

*Пилипишин Олег Іванович,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри педагогіки
вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні вимоги до персоналу як основного носія робочої сили, порівняно з нещодавною історією, зазнали кардинальних змін. Домінуючий чинник – фаховий рівень, підтверджений дипломом, сьогодні виявляється недостатнім. На передній план висувуються вже не знання, вміння та навички, а професійна компетентність, як більш складна соціально-особистісна структура, базована на цінностях, спрямованості, знаннях, досвіді, набутих особистістю як у процесі навчання, так і поза ним.

Допомогти у вирішенні цього завдання можуть педагогічні методи та прийоми, спроможні сформувати безпосередню компетентність фахівця, здатного виконувати покладені на нього професійні обов'язки.

Навчаючись дистанційно, особа може отримувати потрібні знання, що трансформуються в окремі компетенції, а далі – сприяти формуванню компетентного фахівця. Кінцевий успіх цього процесу напряму залежатиме від якісного наповнення навчально-методичного комплексу, розробленого науково-педагогічним працівником.

Для правильного проектування навчально-методичного комплексу викладачу-проектанту слід визначитись із основними компетенціями, якими має оволодіти студент під час вивчення конкретної дисципліни. У професійно-орієнтованих дисциплінах визначити такі (професійні) компетенції можливо шляхом вивчення посадових обов'язків окремих фахівців і на цій основі здійснити класифікацію компетенцій. Зокрема, можна використовувати такий алгоритм:

- 1) визначити й класифікувати професійні компетенції;
- 2) виділити ключові компетенції, тобто ті, що відповідають конкретній фаховій спрямованості;
- 3) визначити навчально-методичні інструменти формування професійних і ключових компетенцій;
- 4) зробити висновок щодо набутої компетентності.

Відтак, стати компетентним фахівцем можна і за допомогою дистанційного навчання, що містить компетентнісний підхід. Протягом дистанційного навчання особливого значення набуває поточний і рубіжний контроль, здійснюваний у формі тестування. Компетентнісний підхід у тестуванні має передбачати ієрархію формування компетентності, що дасть змогу реалізувати теорію у практичній діяльності.

Список використаних джерел

1. Пометун О. Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Вісник програм шкільних обмінів*; URL:http://www.visnyk.iatp.org.ua/visnyk/cat_article;442.

2. Williams P. E. Роли и компетенции для программ дистанционного обучения в системе высшего образования institutions. 2003. *Американский журнал дистанционного образования*, 17 (1). С. 45-57.

Покотило Олег Степанович,
доктор біологічних наук, професор,
завідувач кафедри харчової біотехнології і хімії,
Тернопільський національний технічний
університет ім. Івана Пулюя

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В РОЗУМІННІ І ВИВЧЕННІ КОМУНІСТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ ХХ ст.

Комунізм – означає спільність (імушества) власності.

Звідси, як система, комунізм є вченням про поглинання приватного інтересу і перетворення його в інтерессоціальний.

Комуністи не визнають приватну власність, а сповідають рівноправність, тобто рівноправна участь у власності ближнього, без роздумів, чи бажає твій ближній цього чи ні.

Комуністична теорія має в свої основі гуманні ідеї, а своєю метою - втілення цих гуманістичних ідей в життя, а саме: на основі рівноправності всього суспільства влаштовують рівноправне користування всім, що складає необхідність, зручності і задоволення в людському житті і по можливості покращити становище всіх людей, та дати можливість рівному розвитку всім окремим особистостям. Отже, комунізм породжується із співчуття до бідувань і страждань людей, що походить від бідності.

Основним ґрунтом, на якому приживається і розростається комунізм, є найбільш бідні верстви населення, або класи, і лідером тут виступає пролетаріат, який із задрістю поглядає на власників. В основі всієї комуністичної системи лежить тільки розрахунок. Віднімаючи власність в одних і передаючи її іншим, комунізм суперечить почуттю справедливості і порушуючи права, одночасно опирається на власне право. Бажаючи, щоб суспільство було рівноправним у володінні капіталом і продуктами праці, система комунізму аналізує і критикує існуючий порядок і форми соціального життя, вважаючи цей порядок безкорисливим, і тому намагається виправити недоліки соціального побуту суспільства, утвердити право, повернути йому законну силу.

Комунізм в силу принципу рівності між членами суспільства деспотично забороняє мати будь яку приватну власність. Якщо ця власність в одного має великі розміри, а в іншого малі, або її зовсім немає, то комунізм вимагає негайно її урівноважити. Отже спільне і рівноправне володіння всіма капіталами і продуктами праці - це основна і незмінна вимога системи.

*Починок Юлія Мирославівна,
кандидат філологічних наук,
викладач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ГУМАНІТАРНІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЛІКАРЯ

Гуманітарна компетентність окреслює широкий горизонт розуміння та світосприйняття лікаря незалежно від віку та статі. Власне, щоб досягнути

азі таких знань надзвичайно необхідним є гуманітарний кластер у кожному медичному навчальному закладі. На прикладі нашого університету демонструємо, що такий неоціненний досвід студенти можуть опанувати на кафедрі педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін, зокрема й під час вивчення нового курсу «Демократія: від теорії до практики», який, окрім філософських та юридичних підвалин, у своїй основі має ще й практичну складову – створення спільного проекту студентами, написання творчого завдання, можливість отримання гранту від іноземної держави тощо. Власне такий творчий підхід зацікавлює студентів вивчати щось нове, заохочує цінувати актуальні дослідження, підіймає в їхніх очах рейтинг науки та формує значимість наукової новизни при обранні конкретної тематики наукового пошуку.

Крім того, надзвичайно важливим у гуманітарній компетентності для професійної культури лікаря є навчальний курс «Історія України та української культури», у межах якого успішно функціонує Клуб української мови та культури. З діяльністю клубу детальніше можна ознайомитися на сторінці університету (<https://club.tdmu.edu.ua/>) та на фан-сторінці у Фейсбуку (https://www.facebook.com/club.tdmu.edu.ua/?ref=profile_intro_card). Власне на прикладі таких духовно-інтелектуальних зустрічей демонструємо, як зацікавлення студентів традиціями, літературою та образотворчим мистецтвом, музикою, театром та кіномистецтвом, релігієзнавчими студіями прищеплює не лише любов до прекрасного, а й виховує високоморальну духовну особистість. Адже, не маючи духовних підвалин, людина не зможе повноцінно функціонувати у суспільстві, більше того – не матиме змоги допомогти іншим. А функція лікаря якраз і полягає у тому, щоб допомагати людям, а не знищувати їх.

Одним із найактуальніших проектів у контексті психологічного підходу до гуманітарної компетентності, який зокрема мали змогу відвідати й наші студенти, була доза імпровізованої психоделії у пост-джазовому пакеті від Юрія Андруховича та польського гурту Karbidоза поетичним циклом «Літографії старого Станіслава» у арт-барі «Коза» 19 вересня 2018 року. Власне цей проект показав, як поєднання літератури, музики, науки та відпочинку може поєднуватися у одному цікавому концертному форматі. Де межа між академічністю та демократією насправді дуже тонка і має значення розуміння того, що незнання правил не звільняє від відповідальності.

Насправді це надзвичайно цікаво й для самого викладача зрозуміти, як можна, навчаючи, вчитись і паралельно виховувати у собі гармонійну особистість, яка зможе передати такі знання й уміння своїм учням. Основний підхід – це, звичайно, любов до учнів. Якщо учень відчуває любов, то й сам готовий розпочати процес самовиховання. А коли

викладач ще й є прикладом для студента хоча б у певних аспектах життя, тоді він має всі шанси побачити своє відображення в інших.

Список використаних джерел

1. Кафедра педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін. URL: <https://pss.tdmu.edu.ua/about>

2. Клуб української мови та культури. URL: <https://club.tdmu.edu.ua/>

3. Починок Ю.М. Формування професійної компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції у гуманітарній підготовці. Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. Вип. 37(4). Том I (23): Тематичний випуск “Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання”. Друге видання. К.: Гнозис, 2018. – С. 357-365.

4. Ukrainian language and cultureclub. URL: <https://www.facebook.com/club.tdmu.edu.ua/>

*Ременяк Олеся Василівна,
ст. викладач кафедри історії України,
політології та права,
Національний лісотехнічний університет України*

ДІЛОВА ГРА ЯК ЧИННИК ІНТЕРАКТИВНОГО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Вважається, що поєднання навчання та гри може бути основою нової методології освіти, завдяки якій “людина перестає бути каторжником, прикованим до парти”, а Homo Ludens (людина граюча), що живе в кожному з нас, сприятиме відкриттю свого Я у змінюваному світі [2, с. 3].

Ділова гра - комплексна, багатофункціональна дія, в межах якої сполучено декілька взаємопов'язаних видів діяльності: аналіз і пошук розв'язання проблем; навчання; розвиток; дослідження; консультування; формування колективної діяльності. Так, Г. Щедровицький вважав, що гра створена суспільством для управління розвитком особистості: у цьому плані вона є особливим педагогічним творінням [3].

Гра є універсальною формою, в якій відбуваються потужні процеси самовизначення, самовиявлення, самоствердження та самоперевірки. Тому ігри використовуються у різних галузях суспільного життя, зокрема, теорія ігор є розділом математики, в якому вивчаються моделі прийняття оптимальних рішень в умовах конфлікту [1, с. 1441].

Ділова гра, імітуючи окрему ситуацію, дає змогу розв'язувати конкретно сформульовані завдання та проблеми, розробляти методи вирішення проблем. Вона має жорстку структуру і правила, її головною

функцією - вироблення навичок та вмінь діяти у стандартних ситуаціях. Ділову гру використовують для засвоєння нового та закріплення старого матеріалу, вона допомагає студентам зрозуміти і вивчити навчальний матеріал з різних позицій.

У вищих навчальних закладах застосовують різноманітні модифікації ділових ігор - імітаційні, операційні, рольові ігри, «діловий театр», психодрама.

Імітаційні ігри полягають у імітації діяльності певної організації, підприємства, навчально-виховного закладу тощо. Можуть імітувати події, конкретну діяльність людей (ділова нарада, обговорення плану) й умови, в яких відбувається подія (зал засідань, кабінет керівника). Сценарій імітаційної гри, крім сюжету подій, містить опис структури та призначення процесів і об'єктів, котрі їх імітують.

Операційні ігри допомагають відпрацювати виконання конкретних операцій, наприклад, методики написання твору, методики організації та проведення тренінгових занять, специфіки обчислення та ін. Ігри цього виду використовують в умовах, що імітують реальність.

У рольових іграх відпрацьовують тактику поведінки, дій, функцій і обов'язків конкретної особи. Для проведення таких ігор розробляють модель-п'єсу ситуації, між учасниками розподіляють ролі.

В рамках «ділового театру» розігрують якусь ситуацію і поведінку людини в цій ситуації. Студент має мобілізувати весь свій досвід, знання, навички, зуміти вжитися в певний образ, зрозуміти її дії, оцінити ситуацію і знайти правильну лінію поведінки.

Психодрама і соціодрама дуже близькі до рольових ігор і «ділового театру». Це також театр, але вже соціально-психологічний, де відпрацьовують уміння відчувати ситуацію в колективі, оцінювати та змінювати стан іншої людини, уміння ввійти з нею в контакт.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Кавтарадзе Д. Н. Обучение и игра. Введение в активные методы обучения М. : Моск. психолого-социальный ин-т; изд-во «Флинта», 1998. 192 с.
3. Щедровицкий Г. П. Организационно-деятельностная игра как новая форма организации и метод развития коллективной мыследеятельности *Нововведения в организациях*. М. : ВНИСИ, 1983. С. 33–53.

*Федонюк Лариса Ярославівна,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри медичної біології,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

МЕТОДОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА БІОЛОГІЯ»

Головним завданням на сучасному етапі навчання є набуття студентами фундаментальних знань, формування у них навичок продуктивного мислення.

Вивчення медичної біології формує у студентів цілісну уяву про загальні закономірності розвитку живої природи; про сутність життя, його форми, індивідуальний та історичний розвиток органічного світу і місце людини в ньому; про форми біотичних зв'язків у природі, життєві цикли паразитів та паразитарні хвороби людини; про місце людини в біосфері; забезпечує фундаментальну біологічну підготовку та набуття практичних навичок для наступної професійної діяльності лікаря загальної практики. З огляду на те, що предмет «Медична біологія» є навчальною дисципліною, що містить великий об'єм матеріалу для вивчення, студентам доводиться прикладати чимало зусиль, щоб освоїти необхідний мінімум знань.

Викладання медичної біології студентам вимагає застосування нових підходів при читанні лекційного курсу, проведенні практичних занять та ефективної організації самостійної роботи студентів. Навчальний процес на кафедрі базується на певних принципах.

Перший принцип - що треба вивчити? Він визначає обсяг і зміст навчальної дисципліни, а також його інтеграцію з іншими теоретичними і практичними медичними дисциплінами, відомості яких використовуються в тій чи іншій мірі у викладанні або, навпаки, зазначені дисципліни базуються на біологічних дослідженнях або доповнюються ними. Для цього складаються навчальні робочі програми, які містять тематичні плани лекцій, практичних занять та теми для самостійного вивчення предмета, розробляються методичні вказівки, як для студентів, так і для викладачів.

Другий принцип - як треба вивчати? Він заснований на методах викладання і навчання, за допомогою яких навчально-пізнавальна інформація викладача і його практичні навички передаються студенту, з урахуванням його індивідуальних особливостей. Основні форми даного принципу: природні, що передбачає вивчення структурних компонентів клітин на мікропрепаратах, вивчення будови паразитів під світловим мікроскопом із повним аналізом і оцінюванням їх структурних

особливостей, а також штучні форми, які ґрунтуються на демонстрації відеофільмів, презентацій, а також використання різноманітних схем, графіків, муляжів, таблиць і т.д. Широко в практиці використовуються ситуаційні задачі, конструктивні завдання, які передбачають аналіз родоводів, успадкування груп крові та визначення хромосомної хвороби людини за її каріотипом.

Третій принцип - для чого все це вивчати? Він ґрунтується на мотивації: у вивченні кожної теми або розділу вказується не тільки призначення даного факту в системі науки, а й розкривається його місце в житті і діяльності студента як майбутнього лікаря.

Вважаю, що провідним фактором, що визначає навчальну активність та успішність студентів, є мотивація навчальної діяльності. Основним напрямком вдосконалення навчального процесу на кафедрі може бути пошук інноваційних методик, які спираються на особистісний потенціал студента і цілеспрямовано діють на мотивацію їх пізнавальної діяльності. Для ефективного навчання студентів велике значення має гуманний доброзичливо-вимогливий стиль взаємовідносин викладача зі студентами та поєднання навчання з вихованням. Такий комплексний підхід до навчального процесу необхідно застосовувати при вивченні всіх дисциплін у вищих медичних навчальних закладах.

*Хоміцький Микола Євгенович,
кандидат медичних наук,
доцент кафедри психіатрії, психотерапії,
загальної та медичної психології, наркології та сексології,
Запорізький державний медичний університет*

ВИКОРИСТАННЯ КЛІНІКО-ЕТОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ПСИХІЧНОГО/ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПАЦІЄНТА ЯК СКЛАДОВА КЛІНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Нині одним з важливих завдань медичної освіти є формування клінічної компетентності майбутніх лікарів та виховання навичок проведення дослідження психічного стану пацієнта будь-якого профілю. Важливою частиною вивчення психічного стану є клініко-етологічна складова, яка ґрунтується на оцінці невербальних характеристик поведінки пацієнта з подальшою кількісною та якісною оцінкою отриманих результатів [2].

Попередні дослідження підтвердили наявність невербальних маркерів, які є специфічними для певних синдромів (галюцинаторний, тривожно-депресивний) та нозологічних одиниць (шизофренія, атрофічні деменції, залежність від психоактивних речовин). Об'єктивізацію вищезазначених змін утруднює зниження критики, порушення комплайєнсу в пацієнтів, які страждають на ендогенні психози, що веде, зокрема, до явищ дисимуляції та агравації. Перспективними, тобто, такими, що дозволяють нівелювати вищезазначені явища та об'єктивізувати психічний стан і особливості соціально-комунікативної взаємодії, є методики, побудовані на клініко-етологічному підході. Визначення нозоспецифічних маркерів невербальної поведінки як ознак стійких патоперсонологічних трансформацій при шизоафективному розладі та афективних розладах розширить теоретичні уявлення про ці захворювання та надасть можливість проводити диференційну діагностику високого рівня достовірності. За рахунок цього стане можливим оптимізувати терапевтичні та соціально-реабілітаційні заходи задля підвищення рівня соціальної адаптації та якості життя пацієнтів, що страждають на ендогенні психози.

Необхідною складовою об'єктивності отриманих результатів при клініко-етологічному дослідженні є деформалізація рольової ідентичності лікаря-психіатра як можливого чинника модифікації поведінки пацієнта. Це може бути досягнуто відсутністю атрибутики лікувально-діагностичного процесу, звичайний (не медичний) одяг дослідника.

Список використаних джерел

1. Samokhvalov Victor P., Samokhvalova Oxana E. Toward a Neuroethology of Schizophrenia: Findings from the Crimean Project / Michael S. Ritsner [et al.]. *Handbook of Schizophrenia Spectrum Disorders*. 2011. Volume II.

Хоміцький Микола Євгенович,

кандидат медичних наук,

доцент кафедри психіатрії, психотерапії,

загальної та медичної психології, наркології та сексології,

Запорізький державний медичний університет

КЛІНІКО-ЕТОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЗИ ПРИ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНІЙ ПОВЕДІНЦІ ПАЦІЄНТІВ З ШИЗОАФЕКТИВНИМ РОЗЛАДОМ

Вивчення невербальних характеристик поведінки пацієнта є невід'ємною складовою клініко-психопатологічного дослідження.

Оволодіння принципами проведення клініко-етологічного дослідження є необхідним елементом формування клінічної компетентності майбутнього лікаря. Однак на практиці більшою мірою поведінка пацієнта при соціально-комунікативній активності знаходять свою оцінку «в цілому», без глибокої деталізації та без проведення квантифікації. Яскравим прикладом інтуїтивної оцінки досвідченим психіатром ознак наявності у пацієнта шизофренічного процесу є «*praesens gefuhl*» за Н. С. Rümke.

Прикладом змін поведінки в наслідок формування стійких змін патоперсонологічного кола є шизоафективний розлад (ШАР), при якому і в періоди ремісії (як вважалось раніше – інтермісій) наявна стійка трудова та соціальна дезадаптація різного ступеня. В теперішній час проблема вивчення патоперсонології ШАР ще не знайшла адекватного вирішення.

Мета дослідження. Вивчення клініко-етологічних характеристик пози при соціально-комунікативній поведінці пацієнтів, які страждають на ШАР.

Контингенти та методи. На базі Обласної клінічної психіатричної лікарні (м. Запоріжжя) було обстежено 81 пацієнтів із встановленим діагнозом «шизоафективний розлад». Діагностика вищезазначених захворювань була здійснена згідно Міжнародної класифікації хвороб 10-го перегляду (МКХ-10). Середній вік у виборці склав $41,8 \pm 8,9$ років. Розподілення за статтю склало: 41 жінка та 40 чоловіків. Тривалість захворювання у виборці становить від 3-х до 35 років, середній показник $15,5 \pm 6,3$ років. Середній вік пацієнтів на момент початку захворювання у виборці склав $26,3 \pm 7,4$ років. До моменту обстеження в анамнезі пацієнтів зафіксовано від 2-х до 28-х епізодів хвороби та пов'язаних з ними госпіталізацій, в середньому у виборці цей показник склав $11,4 \pm 5,9$ рази. Обов'язковим критерієм включення до вибірки був стан клінічної ремісії з редуцією психотичної симптоматики та відсутність важкої соматичної та неврологічної патології. Всі пацієнти надали інформовану згоду на участь у дослідженні.

Основними методами дослідження були клініко-психопатологічний, клініко-етологічний, клініко-катамнестичний та клініко-анамнестичний, а також медико-статистичний аналіз. Клініко-етологічний метод було застосовано для вивчення структури та типології невербальної поведінки, а також кількісного аналізу з використанням глосарію, складеного V.P. Samokhvalov та O.E. Samokhvalova (2011).

Результати та їх обговорення. Згідно результатів дослідження невербальної поведінки для пацієнтів з ШАР характерні наступні особливості. Такі позиції тіла в сидячому положенні як статичне з випрямленим спиною (P.2.1), та поза агресії (P.2.8) були виявлені у 11,1 та 18,5% досліджуваних відповідно. Ці показники є більшими ніж в контрольній групі ($\chi^2=10.389$; $p<0,01$ для P.2.1 та $\chi^2=26.566$; $p<0,001$ для

Р.2.8). Протилежні закономірності ($\chi^2=7.133$; $p<0,01$) спостерігались при оцінці показників пози вдумливості (Р.2.3), яка зафіксована лише у одного пацієнта з ШАР (1,2%), а у здорових осіб спостерігалась у 12,0% випадків.

При вивченні інших невербальних елементів пози було виявлено групу ознак, які можуть бути асоційовані з діагнозом ШАР. До них відносяться: Р.4.2 – Агресивний випад головою ($\chi^2=20.830$; $p<0,001$), Р.6.2 – Підняте одне або обидва плеча ($\chi^2=9.855$; $p<0,01$), Р.6.7 – Гіпертонус плеча ($\chi^2=10.340$; $p<0,01$), Р.8.11 – Обидві руки розміщені на стегні ($\chi^2=9.855$; $p<0,01$), Р.8.13 – Кулак ($\chi^2=18.074$; $p<0,001$), Р.8.16 – Скребкові рухи ($\chi^2=5.675$; $p<0,05$), Р.8.19 – Одна рука стискає пальці другої руки ($\chi^2=8.703$; $p<0,01$), Р.9.3 – Коліна розведено ($\chi^2=8.480$; $p<0,01$), Р.9.11 – Притупування ступнею ($\chi^2=5.941$; $p<0,01$). В контрольній групі частіше ніж при ШАР фіксувались елементи Р.4.1 – Дивиться прямо вперед ($\chi^2=5.491$; $p<0,05$) та Р.9.4 – Коліна зведено ($\chi^2=8.480$; $p<0,01$).

Висновки. Характеристики пози при соціально-комунікативній поведінці пацієнтів, які страждають на ШАР, відрізняється значним вмістом агресивно-попереджувальних елементів: поза агресії ($p<0,001$), агресивний випад головою ($p<0,001$), підйом руки ($p<0,05$), кулак ($p<0,001$), розведені коліна ($p<0,01$).

*Христенко Ольга Мирославівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕО РІЇ ДО ПРАКТИКИ»

З метою формування громадянської компетентності молоді, запроваджено спецкурс «Демократія: від теорії до практики». Особливості застосування компетентнісного підходу на заняттях:

а) інтегрованість змісту «Демократії...» у політологічному, історичному та філософському дискурсах сприяє формуванню компетентності використання здобутих знань на практиці (так, аналітична дискусія про загрози сучасній демократії вимагає визначення історичних уроків, коли демократичні механізми було використано для встановлення авторитаризму (Німеччина, 30-ті рр.); б) проблемний характер матеріалу дозволяє формувати компетентність прийняття рішень (у контексті теми

«Права людини» доцільно зосередити увагу на аналізі стану прав людини у країні та пошуку шляхів вирішення проблем соціально вразливих груп);

в) практична спрямованість курсу сприяє формуванню компетентності організації громадських об'єднань та визначення стратегії їх діяльності з метою вирішення актуальних проблем громади (теми «Характеристика громадянського суспільства», «Громадянство і демократія» та ін.).

Відтак, компетентнісний підхід на заняттях буде ефективним за умов застосування методів проблемного та інтерактивного навчання.

*Шептицька Любов Богданівна,
кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри історії України, політології та права,
Національний лісотехнічний університет України*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «МОЗКОВОГО ШТУРМУ» У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Метод «мозкового штурму» сьогодні широко застосовується для продукування нових ідей під час викладання та розв'язання наукових та практичних проблем [1] та у пошуку компромісних рішень на виробництві [2]. Його мета організувати аудиторію до колективної розумової діяльності з пошуку нетрадиційних способів вирішення проблем.

Загальна і однозначно важлива вимога, яку необхідно враховувати під час вибору проблеми на практичному занятті в процесі застосування «мозкового штурму» — можливість багатьох неоднозначних варіантів вирішення правової ситуації, що висувається перед студентами.

Основними правилами передбачено, що кожен студент має право висловитися на розглянуту тему, ніхто нікого не перебиває, не коментує і не оцінює відповідей, не зараховує своїх висловлень до висловлень товаришів.

Один із етапів підготовки передбачає утворення експертної групи, що оцінює й відбирає кращі ідеї. Експертна група, аналізуючи відповіді, визначає найцінніші. Позитивно оцінюють кожну висловлену думку, навіть тоді, коли вона здається нісенітницею. Безумовно, це складно зробити, але демонстрована підтримка та схвалення дуже стимулюють і надихають генераторів ідей та дають змогу відшукати раціональні зерна у кожній.

Використання «мозкового штурму» при викладанні правових дисциплін допомагає визначати певні закономірності, підтвердити чим

відрізняються одна від іншої деякі категорії, обґрунтовує визначення, здійснює класифікацію, залежно від мети завдання.

Список використаних джерел

1. *Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник* / За заг. ред. О. Г. Мороза. К. 2001. 337 с. URL:http://www.studmed.ru/view/moroz-og-radalka-os-yurchenko-v-pedagogka-psihologya-vischoyi-shkoli_61ea778e24d.html

2. Панфілова О. П. Мозкові штурми у колективному ухваленні рішень. М.: Флінта, 2007. 320 с.

Шостко Алла Веніамінівна,
викладач циклової комісії гуманітарної та
соціально – економічної підготовки,
викладач вищої категорії, викладач – методист,
Вищий навчальний заклад
«Київський медичний коледж ім. П.І. Гаврося»

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Проблема виховання майбутніх фахівців на сьогоднішній день набуває особливої актуальності. Метою суспільства стає духовне вдосконалення особистості, на що акцентовано увагу в державних нормативних документах та актах. Зокрема, Закон України «Про вищу освіту» передбачає створення таких умов навчання та виховання, які б забезпечували «можливість інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку особи, що сприяє формуванню знаючої, вмілої та вихованої особистості» [1, с.75].

Виховання як цілеспрямований процес формування майбутнього фахівця здійснюється за допомогою певних методів і форм, від добору яких, а також від врахування особливостей студентської молоді та умов навчально-виховної діяльності вищого навчального закладу значною мірою залежить формування особистості майбутнього спеціаліста.

Вищі навчальні заклади працюють на перспективу. Їх випускники покликані утверджувати загальнолюдські та національні морально-духовні цінності. Вони мають усвідомлювати, що наукові знання, найновіші виробничі технології мають сенс лише за умов, коли вони спиратимуться на високий рівень морально-духовної вихованості їх носіїв. Кожен фахівець повинен розуміти, завчасно передбачати, якою мірою нові наукові відкриття, технології будуть сприяти людському

розвитку. Тому важливими напрямками ефективної діяльності вищих навчальних закладів є демократизація, гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу, органічне поєднання в ньому національного та загальнолюдського начал [2, с.103].

У системі професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах має продовжуватися процес реалізації вимог програми виховання всебічно розвиненої особистості. У виховній роботі зі студентською молоддю варто використовувати різні форми: безпосередню навчальну, виробничу діяльність, участь у громадських справах, поведінку у побуті.

Дбаючи про створення оптимальних умов для виховної роботи, не варто виносити завдання виховання за рамки навчального процесу. Треба зважати на дієвість і впливовість великого спектру форм діяльності, які сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості. Це навчальні заняття, практика, наукові гуртки, творчі студії, екскурсії, походи, різноманітні форми і види суспільно-корисної праці та ін. [2, с. 456].

Реалізувати завдання виховання особистості студента можливо лише за умови єдності трьох складових освіти – навчання, розвитку і виховання. Проте є деяка різниця в ролі навчання і виховання в становленні особистості фахівця: навчання діє на індивідуально-виконавчий зміст діяльності, формує знання, уміння і навички. Виховання ж формує ставлення, смисли діяльності. У діяльності викладача навчання і виховання нероздільні. Тому навчання, освіта – це основний, хоч і не єдиний шлях виховання. Завдання виховання завжди включає в себе завдання організації спеціальної провідної діяльності, яка слугує виховній меті. У студентському віці – це навчально-професійна діяльність. Студентський вік охоплює і пізньодитячий, юнацький період, і частину дорослого етапу розвитку і становлення людини. Цей вік характеризується найбільш сприятливими умовами для психологічного, біологічного і соціального розвитку. В цей період найвища швидкість пам'яті, реакції, пластичності у формуванні навичок. В особистості на цьому етапі домінують становлення характеру та інтелекту. Активно розвиваються морально-ціннісні й естетичні почуття. Швидко освоюються соціальні ролі дорослого. Формуються і закріплюються схильності і інтереси. Визначаються життєві цілі й прагнення [2, с. 114].

Гуманістична позиція сучасного викладача має ґрунтуватися на положенні про самоцінність людини, визнанні її прав на свободу і гідність як неповторної індивідуальності. Людина третього тисячоліття має володіти такими якостями, як любов до людей, доброта, терпимість, уміння співчувати і співпереживати. А щодо студентів медичного закладу, то це стосується безпосередньо.

Світова громадськість у всі часи надавала морально-етичному фактору в медицині великого значення. Видатні представники медичної

професії завжди наголошували на гуманній сутності медицини, вимагали милосердя, чесного і самовідданого виконання медиками своїх професійних обов'язків згідно з покликанням і совістю.

Звернення до серця і розуму молодої людини, а не намагання повчати, вказувати їй, розпоряджатися нею, є найкращим, психологічно довершеним інструментом, котрий завжди спрацьовує, викликає відгук юнацької душі, бажання стати кращим. У такий спосіб відбувається не лише вплив викладача на студента, а й поєднання інших прагнень, зусиль у спільну дію, виникає об'єднуючий мотив, який забезпечує гуманні стосунки вихователя й вихованця [3, с. 72].

Досягнення мети виховання можливе лише за умови комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів, адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді.

Отже, організація виховної роботи в вищих навчальних закладах потребує постійного вдосконалення, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик. Разом з тим, потрібно активізувати традиційні види діяльності, збереження досягнень минулого. Виховання повинно носити творчий характер, орієнтуючись на проблеми, пов'язані із специфікою кожного ВНЗ. Надзвичайно важливе завдання адміністрації ВНЗ і органів самоврядування полягає у створенні належних умов для розвитку та задоволення культурних потреб студентів, для їх самореалізації. Випускники коледжу мають бути не просто знаючими спеціалістами, а людьми творчими, духовно багатими, із демократичним світобаченням.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту». *Освіта в Україні. Нормативна база*. К.: КНТ, 2006. С.40-93.
2. Кузьмінський А. І. *Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник*. К.: Знання, 2005. 485 с.
3. Наконечна Г.Т., Неумержицький О.Л. *Формування особистості медичної сестри на засадах гуманізму та національної ідеї. Актуальні проблеми формування особистості студента – майбутнього лікаря*. К., 2002. 104 с.

*Шукатка Оксана Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра фізичного виховання та спорту,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ

Ліквідація панівної тенденції моноідеології наукового знання, з одного боку, і необхідність трансформації соціуму, з іншого, зумовили виникнення інноваційних освітніх завдань з метою нарощування потенціалу морального та фізичного здоров'я в суспільстві [2, с. 5]. У сучасній вітчизняній здоро'язбережувальній (ЗЗ) педагогічній думці видається можливим виокремити кілька основних напрямів розвитку теорії і практики освітянського здоров'ятворення.

До першого напрямку належать наукові напрацювання (Г. Апанасенко, О. Алексєєв, В. Бобрицька, І. Брехман, Н. Завидівська, В. Оржеховська, Б. Шиян та ін.), де висвітлено концептуальні та методологічні ідеї формування здорового способу життя (ЗСЖ) як запоруки збереження здоров'я. Науковцями розглянуто окремі аспекти забезпечення здоров'язорієнтованого освітнього процесу, в тому числі, проблеми адаптації організму студента до умов навчання у вищій школі, діагностування рівнів здоров'я майбутніх фахівців, добору методів здоров'язбережувального навчання.

Іншим напрямом розвитку здоров'язбережувальних педагогічних знань є дослідження аксіологічного аспекту здоров'я як головної цінності життя (Н. Бабич, Г. Безверхня, Л. Бережнова, В. Лапко, З. Литвинова, В. Копа, І. Шапошнікова та ін.). Науковці стверджують, що проблему ЗЗ необхідно трактувати з позиції єдності аксіологічного, наукового та валеологічного аспектів [1, с. 7]. Аксіологічний вимір модусу здоров'я виявляє його суспільну цінність та визначає практичні напрямки державного регулювання й охорони здоров'я громадян, щое однією з умов соціального успіху особистості [1, с. 9].

Низка науковців тлумачать проблему ЗЗ з культурологічних (І. Авдеєнко, Н. Башавець, О. Глагощук, В. Горащук та ін) та акмеологічних (С. Бегалієва, С. Бегідова та ін.) позицій, де здоров'я розглядають як найважливіший ресурс підвищення якості людського потенціалу і важіль розвитку суспільства.

У наукових доробках С. Кириленка, Д. Вороніна, Ю. Драгнева простежується апелювання до пояснення педагогічної специфіки

збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді на основі використання ключових положень соціокультурного підходу.

Вважаємо за потрібне підкреслити, що нині когорта вітчизняних авторів (В. Грибан, Ю. Бойчук, М. Гончаренко та ін.), розглядаючи проблему ЗЗ студентів, активно використовують термін «валеологія», яка концентрувала в собі синтез низки наукових дисциплін (гігієна, різні галузі медицини, педагогіка, психологія, безпека життєдіяльності тощо) в інтересах збереження, зміцнення і розвитку фізичного, психічного і духовно-морального здоров'я людини в єдину науку.

Список використаних джерел

1. Копа В. М. Соціальна цінність модусу здоров'я : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : 09.00.03. Одеса, 2006. 18 с.

2. Мельничук І. М. Теоретичні основи здоров'язбереження. *Філософія, методологія, психолого-педагогічні аспекти формування культури здоров'язбереження*: зб. тез наук.-методол. семінару (Тернопіль, 14 червня 2013 року). Тернопіль, 2013. С. 5–7.

**«КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД
У ГУМАНІТАРНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ»**

**МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Тернопіль, 11-12 грудня 2018 р.)

Підписано до друку 28.11.2018.
Формат 60x 84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний 70 г/м². Друк електрографічний.
Умов.-друк. арк. 5,35. Обл.-вид. арк 4,86.
Тираж 100 примірників. Замовлення № 11/18/3-1.

Виготувач:
ФОП Осадца Ю.В
м. Тернопіль, вул. Винниченка, 9/7
тел. (0352) 40-08-12 (0352) 40-00-63, (097) 988-53-23

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.